

КРОВАВАЯ ВОЛНА

5-БЕТ | ПРОЗА

ҚҰРБАН АЙТ ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

6-БЕТ | ДІН

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ ПСИХОЛОГА
АСЕМ АДІЛЬБЕКОВОЙ

11-БЕТ | ПРОГРЕСС

«ТІЛГЕ БОЙЛАУ» ЖОБАСЫ

12-БЕТ | ҚОҒАМ

№21(160)

31 МАМЫР
СЕНБІ
2025 ЖЫЛ

ГАЗЕТ 2022 ЖЫЛДЫҢ
22 АҚПАНЫНАН
БАСТАП ШЫҒАДЫ

Jaña Bastau

janabastau
www.janabastau.kz
janabastau@gmail.com

ҚОСШЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ-САЯСИ ГАЗЕТІ

ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ӘЛЕМ:

ТҰРАҚТЫ ДАМУ МЕН ӘДІЛ ӘЛЕМГЕ ҰМТЫЛЫС

АҚОРДА

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевың Астана халықаралық форумының Пленарлық сессиясында сөйлеген сөзі

4-бет

СЕССИЯ

ҚОСШЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ДАМУ КЕЛБЕТІ

МӘСЛИХАТ СЕССИЯСЫНДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАР ҚОРЫТЫНДЫЛАНДЫ

27 маусымда Қосшы қаласы мәслихат төрағасы Ә.Қуатбеков ашқан 44-сессияға Қосшы қаласының әкімі А.Қапышев, Ақмола облыстық тексеру комиссиясының мүшесі Ә.Әбдірахманова, Ақмола облыстық мәслихатының депутаты А.Төребаев, қала әкімінің орынбасарлары, мемлекеттік мекемелердің басшылары қатысты. Сессияда «Қосшы қаласы бюджетінің 2024 жылға атқарылуы туралы жылдық есепті бекіту туралы» мәселе қаралып, қала басшысы бюджеттің орындалуы туралы баяндама жасады.

Қосшы қаласы қала мәртебесін иеленгелі бері өткен төрт жыл ішінде қаланың әлеуметтік, инженерлік және экономикалық салаларында нақты нәтижелерге қол жеткізілгені атап өтілді. Бұл жетістіктерге жергілікті атқарушы органдар мен қалалық мәслихат депутаттарының өзара үйлесімді жұмысы себеп болды.

БІЛІМ БЕРУ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМ

Үш ауысымды білім беруді жою мақсатында төрт жаңа мектеп бой көтерді:
– 2022 жылы Желтоқсан көшесінде 1 200 орындық IT мектеп-лицей;

3-бет

БӘРЕКЕЛДІ!

29 мамыр күні Ақмола облыстық Мағжан Жұмабаев атындағы әмбебап ғылыми кітапханасында «Кітапханалардың есеп беру қызметі» тақырыбында облыстық семинар-практикум өтті.

Шараның салтанатты бөлігінде Ақмола облысы Мәдениет басқармасының басшысы А.Сәбитова кітапханашыларды Мәдениет және өнер саласы қызметкерлерінің күнімен құттықтады.

Қосшы қаласының «Орталықтандырылған кітапхана жүйесі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі «Рухани қазына – 2025» фестивалінің облыстық кезеңінің нәтижесі бойынша «Үздік аудандық (қалалық) маңызы бар мемлекеттік кітапхана» номинациясының жеңімпазы атанды.

Кітапхана қызметкерлері Сәуле Шайзанданқызы және Қазына Ілиясқызы алғыс хаттармен марапатталды.

РУХАНИ ҚАЗЫНА

«ТАРИХТАҒЫ ӨШПЕС ІЗ»:
ШОҚАН УӘЛИХАНОВҚА АРНАЛҒАН
ОБЛЫСТЫҚ ТЕРМЕШІЛЕР БАЙҚАУЫ

2025 жылдың 29 мамырында Қосшы қаласының Қоғамдық мәдени-спорт кешенінде қазақтың ұлы ғалымы, шығыстанушы, тарихшы, фольклоршы, этнограф, географ, ағартушы Шоқан Уәлихановтың 190 жылдығына арналған «Тарихтағы өшпес із» облыстық термешілер байқауы өтті.

Ұлттық өнердің мәйегі болып табылатын терме жанрын дамыту, термешілердің шығармашылығын насихаттау, қолдау көрсету және терме өнерін жастардың арасында дәріптеу арқылы тәлім-тәрбие беру мақсатында өткізілген байқаудың аясында шеберлік сыныбы ұйымдастырылды.

Шеберлік сыныбын ақын, Айтыс ақындары мен жыршы-термешілердің халықаралық одағының Ақмола облысы бойынша төрағасы, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, Мәдениет саласының үздігі, Ақмола облыстық тарихи-өлкетану музейінің директоры Құдайберлі Мырзабек, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, Қазақ

ұлттық өнер университетінің профессоры, «Білім беру ісінің құрметті қызметкері» төсбелгісінің иегері Айтбек Нығызбаев жүргізді.

Іс-шараға Ақмола облысының Ақкөл, Аршалы, Атбасар, Біржан сал, Жарқайың, Қорғалжын, Сандықтау, Шортанды, Целиноград аудандары мен Қосшы, Степногорск, Көкшетау қалаларынан 17 термеші қатысты.

Кәсіби ашық алаңда терме дәстүрінің қалыптасуы, терме ұғымының айырмашылықтары, әр өңірдің өзіне тән мақам саздарының ерекшеліктері жайлы айтылды, сонымен қатар термешілер өзара тәжірибе алмасты.

ЖЕР УЧАСКЕСІН ЖЕКЕ МЕНШІККЕ
АҚЫСЫН БІРДЕН ТӨЛЕП НЕ БӨЛІП ТӨЛЕУГЕ САТУ

Мемлекеттік қызмет көрсету тәсілдері порталы (қолжетімділік арналары):

1. көрсетілетін қызметті берушінің кеңсесі;
2. www.egov.kz «электрондық үкімет» веб-порталы (бұдан әрі - портал)

Мемлекеттік қызмет көрсету үшін қажетті құжаттар тізбесі:

көрсетілетін қызметті берушіге:

1. «Жер учаскесін жеке меншікке ақысын бірден төлеп не бөліп төлеуге сату» мемлекеттік қызметін көрсету қағидаларына (бұдан әрі – Қағидалар) 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жер учаскесін жеке меншікке сатуға өтініш;

2. жеке куәлік немесе цифрлық құжаттар сервисінен электрондық құжат (жеке басын сәйкестендіру үшін);

3. жер учаскесінің кадастрлық (бағалау) құны актісінің көшірмесі;

порталға:

1. көрсетілетін қызметті алушының электрондық цифрлық қолтаңбасымен немесе

көрсетілетін қызметті алушының абоненттік нөмірі тіркелген және порталдың есептік жазбасына қосылған жағдайда, ұялы байланыс операторы ұсынған бір реттік құпиясөзбен куәландырылған электрондық құжат нысанында Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жер учаскесін жеке меншікке сатуға өтініш;

2. жер учаскесінің кадастрлық (бағалау) құны актісінің электрондық көшірмесі.

Мемлекеттік қызмет көрсету мерзімі:

1. 5 (бес) жұмыс күні.

Мемлекеттік қызмет көрсету нәтижесі: Көрсетілетін қызметті берушінің жер учаскесіне жеке меншік құқығын беру туралы шешімі не мемлекеттік қызмет көрсетуден бас тарту туралы уәжді жауап..

Мемлекеттік қызметті көрсету түрі: электрондық (ішінара автоматтандырылған)/қағаз түрінде.

«Қосшы қаласы Тайтөбе ауылы әкімінің аппараты» ММ

ӘН – КӨҢІЛДІҢ АЖАРЫ

28 мамыр күні Қосшы қаласының жаңа концерт залында сырлы сөз бен әуезді әуеннің айшықты арнасына айналған ерекше өнер кеші өтті. Бұл – кең даланың дархан мінезін бойына сіңіріп, жыр мен әнді рухани үйлесімде өрген, сезім мен саздың шебері, лирик ақын, композитор әрі әнші Роза Әлқожаның шынайы өнері мен жүрек тебірентер сазынан құралған кеш еді.

Жан тебіrentкен өнер —
жүрекке жеткен үн

Роза – жай ғана әнші емес. Ол – сөзіне жан біткен, әр иірімінен үміт пен сағыныштың, махаббат пен мұңның лебі сезілетін шынайы өнер иесі. Оның әр туындысында тұтас бір тағдыр, әр жолында үміт пен тілек, әр иірімінде жүрек соғысы бар. Сол кеште орындалған “Мен сені сүйем, өмір”, “Мен сыйға тартқан орамал”, “Әпке мен сіңлі”, “Ана жүрегі” сынды әндерді халық әншімен бірге шырқап, сахна мен залдың арасында көзге көрінбес нәзік көпір орнады.

Ең тамаша көріністердің бірі – залға жиналған ақ жаулықты әжелер мен тақиялы аталардың көптігі. Бұл – өнерге деген шынайы құрметтің, ұлттың әнге деген сүйіспеншілігінің көрінісі. Ата-әжелеріміздің батасы мен алғысы – бұл кештің рухани мәнін одан сайын тереңдете түсті.

Кештің нәзік бір белесін жас ақын Назгүл Бердіқожаның жырлары ашты. Оның табиғи сезіммен өрілген өлең жолдары көрерменнің жүрегіне жол тауып, өнер кешін одан сайын әсерлі етті. Бұл – замана үнімен үндескен заманауи поэзияның үлгісі болды.

ЖАСТАР САЯСАТЫ

Цифрлық сауат және технология

Қосшы қаласында 21-23 мамыр аралығында Ақмола облысындағы жастар ресурстық орталығының мамандарына арналған «Жастармен жұмыс жөніндегі маманның заманауи құзыреттері» тақырыбында семинар тренинг өтті. Оған Астана қаласының, Қостанай облысының сала мамандары қатысты.

Шара аясында ЖРО қызметкерлері үш күндік оқу бағдарламасынан өтті. Бағдарлама келесі негізгі бағыттарды қамтиды: цифрлық және ақпараттық қауіпсіздік, жұмыста жасанды интеллектіні пайдалану, жастар ортасындағы жобалық басқару негіздері және т.б.

Семинар барысында жастармен жұмыс істейтін мамандар үшін маңызды әрі құнды ақпараттар ұсынылды. Кәсіби тренерлер

мен спикерлер жастар саясатының өзекті бағыттары, мемлекеттік бағдарламалар және жобаларды тиімді жүзеге асыру жолдары бойынша нақты тәжірибелермен бөлісті.

«Мұндай іс-шаралар сала мамандарының біліктілігін арттырып қана қоймай, жастармен тиімді жұмыс жүргізуге серпін береді» - дейді семинарға қатысушы қостанайлық Жастар ресурстық орталығының басшысы Ділдә Хайрат.

Семинар-тренинг аяқталғаннан кейін барлық қатысушыларға сертификаттар табысталды.

Лаура Тарғын, Жастар ресурстық орталығының СММ маманы

ХАБАРЛАНДЫРУ

ҚҰРМЕТТІ ҚОСШЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ТҮРҒЫНДАРЫ!

Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 3 наурыздағы №826 Жарлығына сәйкес, 2025 жылғы 14 маусым күні сағат 11.00-де Қосшы қаласының әкімі А.Е. Қапышевтің тұрғындармен кездесуі өтеді.

Мекенжайы: Республика көшесі, 11. Қосшы қаласының Қоғамдық мәдени-спорт кешенінде өтеді.

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ ГОРОДА КОСШЫ!

В соответствии с Указом Президента Республики Казахстан от 3 марта 2022 года №826, 14 июня 2025 года в 11.00 состоится встреча акима города Косшы А.Е.Капышева с жителями.

Место проведения: Общественный культурно-спортивный комплекс города Косшы, улица Республика, 11.

Бетті дайындаған **Жанар АХМЕТОВА**

СЕССИЯ

ҚОСШЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ДАМУ КЕЛБЕТІ

МӘСЛИХАТ СЕССИЯСЫНДА АТҚАРЫЛҒАН ЖҰМЫСТАР ҚОРЫТЫНДЫЛАНДЫ

(Басы 1-бетте)

– 2023 жылы Б.Өтемұратов Қоры қаржыландырған 1500 орындық гимназия;
– «Нұрай» тұрғын үй кешені маңындағы 1200 орындық мектеп;
– 2024 жылы Абай көшесіндегі №4 орта мектеп.

Мұнымен қоса, денсаулық сақтау саласында мемлекеттік емхана салынды, «Жанұя» жеке-меншік клиникасының қызметі кеңейтіліп, екі жаңа филиал ашылды. Қазіргі таңда 300 орындық көпбейінді аурухана мен оған іргелес емхананың құрылысы басталды (құны 28 млрд теңге, аяқталу мерзімі – 2026 жылдың III тоқсаны).

2025 жылы Б.Өтемұратов Қоры есебінен 9,5 млрд теңгеге мәдени-спорттық орталық салынып, 2024 жылдың 20 наурызында «ALAN» спорт кешені ашылды.

Әлеуметтік әлжуаз топтарға көмек көрсету аясында 150 млн теңге бөлініп, 50 зейнеткер санаторийлік емге жіберілді. 180 отбасы баспаналы болды. Сонымен қатар «Отбасы банк» арқылы төмен бағамен тұрғын үй алу мүмкіндігіне 45 отбасы ие болды. Қаланың орталығында жаңа мешіт те бой көтерді.

КОММУНАЛДЫҚ ЖӘНЕ КӨЛІК ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ

Газдандыру жұмыстары басталып, бірінші кезеңі 2025 жылы аяқталады деп жоспарланған. Су

тапшылығын шешу үшін Нижне-романов кен орнында қосымша бес ұңғыма іске қосылып, апатты желілер жөнделді. 2022 жылдан бері 54 шақырым жол жөнделіп немесе жаңадан салынды. Бұл жұмыстар Тайтөбе ауылын да қамтыды. Қаланың көлік инфрақұрылымы кешенді түрде жаңартылып жатыр.

ЭКОНОМИКА, ӨНДІРІС ЖӘНЕ ИНВЕСТИЦИЯ

2024 жылы қалада бірқатар өндіріс ошақтары ашылды:

– «Илтов» (құс етін өңдеу),
– «Элитстройкомплект» (асфальт-бетон өнімдері),
– «АБК-песчаник» (бетон),
– «Алтын Қазық» (шұжық өнімдері) цехы – 2018 ж.).

Нәтижесінде 1300 жаңа жұмыс орны ашылды. Қалада 3900-ден астам кәсіпкерлік субъектісі тіркелген. 2025 жылдың басынан бері бөлшек сауда айналымы 1,8 млрд теңгеге жетіп, 6%-ға өскен.

Кәсіпкерлердің қала абаттандыруына қосқан үлесі де ерекше. Олардың қолдауымен «Бірлік» сквері мен «Қосшы» жазуы орна-тылды.

Қала экономикасына салынған инвестиция көлемі қала мәртебесін алған уақыттан бері 127 млрд теңгеге жетті. Тек 2024 жылы 45,2 млрд теңге инвестиция тартылып, бұл көрсеткіш бойынша Қосшы Ақмола облысында үшінші орынға шықты. Оның ішінде жеке инвестиция үлесі – 83,8% (облыстық деңгей – 56%).

ӨНДІРІСТІК АЙМАҚ ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС

Қалада инженерлік инфрақұрылым (электрмен жабдықтау, кәріз) тапшылығы сезілуде. Осыған байланысты индустриялық аймақты (264 га) игеру, мемлекет меншігіне қайтару және инфрақұрылым тарту жоспарланып отыр. Бұл бағытта жыл сайын 10 млрд теңгеден астам инвестиция тарту әлеуеті бар.

Соңғы үш жарым жылда құрылыс көлемі 65 млрд теңгені құрады. 2024 жылы бұл көрсеткіш – 24,3 млрд теңге. 2025 жылдың I тоқсанында – 2,8 млрд теңге.

Бірнеше жыл бойы шешімін таппаған «Сиреневый сад» ТК үлескерлерінің мәселесі 2024 жылы оң шешімін тапты. Құрылысты «КГС Сауда» компаниясы 8,5 млрд теңгеге аяқтап жатыр.

үйлерге,

– 900 га жеке тұрғын үй құрылысына бөлінген.

– Жол-көлік желілері, өндірістік аймақтар, логистика және агломерациямен байланыс мәселелері қарастырылған.

Қала дамуындағы басты бағдар – Астана агломерациясының бөлінбес бөлшегі ретінде интеграциялану, тұрғындар өмір сапасын арттыру және экономикалық өсімді қамтамасыз ету.

ҚАЛАЛЫҚ БЮДЖЕТ ЖӘНЕ ОНЫҢ ОРЫНДАЛУЫ

2024 жылы қала бюджетінің игерілуі 96,7%-ды құрады. Жалпы, 25,04 млрд теңге қаражаттың 24,21 млрд теңгесі игерілген. Қала өзіндік кірістер жоспары 107,9%-ға орындалды – нақты кіріс көлемі

ның өкілі мен мәслихат тұрақты комиссиясының басшысы өз пікірлерін білдіріп, бюджет атқарылуына оң баға берді. Сессия соңында қалалық мәслихат тиісті шешім қабылдады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қосшы қаласының 2038 жылға дейінгі Бас жоспары биыл ақпан айында Үкімет қаулысымен бекітіліп, қаланың әлеуметтік, экономикалық және инженерлік инфрақұрылымын кешенді түрде дамытуға бағытталған. Бұл құжат қаланың тұрақты өсімі мен халықтың әл-ауқатын арттыруға негізделген жүйелі шешімдерді қамтиды.

Азамат Есімұлы Қосшы қаласының дамуы, әлеуметтік-экономикалық жағдай, қала бюджетінің игерілуі туралы баяндап болған соң, депутаттар тарапынан қойылған сауалдарға

ҚАЛАНЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БОЛАШАҒЫ

2024 жылғы ақпанда бекітілген Қосшы қаласының 2038 жылға дейінгі Бас жоспары қаланың әлеуметтік, экономикалық және инженерлік инфрақұрылымын кешенді дамытуға бағытталған.

Құжат аясында:

– 360 га жер көпқабатты тұрғын

3,46 млрд теңге. Қаржыны игеру бойынша құрылыс бөлімі – 93,5%, ТҮКШ – 99,4%, көлік саласы – 98,1% көрсеткішке жеткен.

Қорытынды сөзінде қала әкімі Азамат Қапышев сессия қатысушыларына Бас жоспардың орындалуы, қала экономикасы мен әлеуметтік саланың даму перспективасы туралы баяндап, депутаттардың сауалдарына жауап берді. Тексеру комиссиясы

жауап берді.

Одан кейін сөз алған тексеру комиссиясының мүшесі Әсел Берікқызы, мәслихаттың тұрақты комиссияларының төрағасы Ерғали Дүйсенұлы қала бюджетінің игерілгені туралы мәлімдеді.

Сессия соңында мәслихаттың шешімі қабылданды.

Дәулет АСАУ

БІЛІМ КӨКЖИЕГІ

ГРАНТ – бұл сен үшін не?

Көп мектеп бітірушілердің бір ғана уайымы – ата-ана үмітін ақтау керек, тек қана құлап қалмау. «Не істеймін, егер түспей қалсам? Болды, бұл менің соңғы мүмкіндігім. Осыған түспесем, өмірім бітті. Әрі мен жеткілікті дайындалған жоқпын, сол себепті түсе алмай қалдым. Әне, анамның құрбысының баласы түсті, ал мен ше? Ұятқа қалдық, ауу...»

Бәріне де мәлім жағдай, әсіресе 11-сыныпта оқып жүрген жандарға. Иә, грант – бұл керемет мүмкіндік. Қалаған сүйікті жоғары оқу орнында оқу, оған қоса шәкіртақы алып отыру – осыдан керемет не бар дейсің? Бәрі керемет, ата-анаң тыныш, өміріңде жақсы деп ойласақ болады. Әрі көбісінің ойы бойынша – “болды, қазір грантқа түсіп алайын, сосын демаламын”. Көбісінің ойы осы болғанымен, менің көзқарасым бойынша грант – бұл ең бірінші мақсат болмауы керек. Ең бірінші мақсат – мамандығыңа шынымен беріле білу керек.

Қазіргі таңда көбінің ойы – «грант» деп, өзіне қызық емес мамандықты таңдап, «жарайды, ең бастысы грантқа түсу үшін балл 50+ жетеді»

– деп таңдай салады. Бұл – барып тұрған ақымақтық. Оқушы, ең алдымен, шіндегі қалауын таңдау керек.

Мысалға, өзімді алсам, мен 10-сыныптан бастап өзімді әртүрлі салада іздей бастадым. Бала кезімнен қалап жүрген мамандығым – дәрігер болу еді. Сол себепті 10-сыныптың 4-тоқсанында биология мен химия пәндерінен дайындықты бастаған болатынмын. Бірақ уақыт өте келе өзімнің ішкі «меніммен» сөйлесіп, әрі өзімнің қаннан қорқатынымды, пәннің маған шын мәнінде ұнамайтынын түсіндім.

Иә, бұл менің бала күнгі арманым болғанымен, бала кезімде теледидардан көретінімнің бәрі тек әшекейленген әлем екенін түсіндім. Кейін жазда мен ағылшын мен дүниежүзі тарихынан онлайн курс арқылы дайындала бастадым. Алтамыз айында офлайнға бара бастаған едім. Ал менің бұл бағытқа ауысу себебім...

Сол кезде бәрі жоғары балл жинап жатқан соң, мен де «керемет мүмкіндік қой» деп ойлады. Әрі IELTS емтиханын тапсырсам, 50 балл қалтамда деп жүргенде, өзімнің ағылшынды

мүлдем білмейтінім есіме түсті...

Бұл да мен үшін жаңа қиындық қабырғасы болды. Өзімді қолға алып, ағылшынды жуырда сәтті тапсырып шыққан едім. Бір қызығы, осы арада мен тағы да бағыттымды ауыстырып жіберген едім. Бұл желтоқсан айында болды.

Мен өте қатты қорықтым. Өйткені менің бағытымды жиі ауыстыруым ата-анамды қорқытты және әртүрлі таныстарым тарапынан түсінбеушілік туғызды. Бірақ бұл маған тек қана мотивация берді – олардың алдында өзімнің күшімді көрсету. Себебі менің басты мақсатым – өзіме ұнайтын мамандық иесі болу. Ал мақсаты бар және өзіне жақын әрі дұрыс мамандық таңдай алған адам ғана шын мәнінде үлкен жетістіктерге жете алады.

Иә, мүмкін, кейбіреулері аз балл алып грантқа түсіп кетеді. Бірақ мен болсам, сол грантқа да түсіп кететін мақсатым бар және шынымен де өзіме сай мамандықты таңдағанымға дәлел айта аламын.

Біз грант үшін емес, болашақ үшін дамуымыз керек. Әркім өзін әртүрлі бағытта сынап көруі

керек. Бұл – қателесу емес, бұл – адамның бір ғана шектеулі шеңберде болмауы, өзін өзі білмеген жаңа бағыттарын ашуы. Бұл – ұялу мен стандартты шеңберден шығу. Бәлкім, біреу үшін бұл бастапқыда қысылу, сенімсіздік сезімі. Бірақ бұл – тек алғашқы эмоция ғана. Психологиялық тұрғыдан бұл – қалыпты жағдай. Бірақ та сол үшін жабылмау керек. Керісінше, бұл – керемет.

Тек қана өзінді эмоциялық тұрғыдан жемеу керек. Керісінше: «Жарайсың! Сенің келгенің – өзінді жаңа бағытта сынап көруің!»

Менің айтатын бір ғана ұсынысым: адам, ең алдымен, өз ойынан туындайтын критикадан қорқады. Себебі ол – жаңағы «басқалар не ойлайды?» деген ойлар. Ал ол – тек өзінен басталады.

Сондықтан да, ең бірінші – өзіне сенімді, әрі әрекет ете алатын адам ғана өмірдің бүкіл ләззатын ала алады.

Наргиз Казбекова, Рақымжан Қошқарбай атындағы N1 ЖОББМ 11 «А» сынып оқушысы

ӘКІМНІҢ АҚЫСЫ БОЛСА, ҚАРАНЫҢ ҚАҚЫСЫ БАР

АҚОРДА

ҚАЗАҚСТАН ЖӘНЕ ӘЛЕМ: ТҰРАҚТЫ ДАМУ МЕН ӘДІЛ ӘЛЕМГЕ ҰМТЫЛЫС

(Басы 1-бетте)

Қадірлі қонақтар!
Баршаңызбен Астана халықаралық форумында жүздескеніме қуаныштымын!

Бүгінгі басқосуға шетел үкіметтерінің басшылары, дипломатия, бизнес және академиялық ортадағы достарымыз бен әріптестеріміз қатысып отыр.

Мәртебелі меймандарымызға, атап айтқанда, Руанда Президенті Поль Кагаме және Солтүстік Македония Президенті Гордана Силяновска-Давковаға, Еуропа Кеңесінің Бас хатшысы Ален Берсеге, БҰҰ-ның бұрынғы Бас хатшысы Пан Ги Мунға, Біріккен Ұлттар Ұйымы жүйесінің жетекшілеріне, форумның өзге де қатысушыларына шынайы ризашылығымды білдіремін.

Форум аясында жаһандық экономика, өңірлік ынтымақтастық және халықаралық күн тәртібіндегі басқа да мәселелер жөнінде нәтижелі пікір алмасамыз деп үміттенеміз.

Бүгінгі жиын әлемде белгісіздік белең алған кезеңде өтіп отыр. Мұны жолайрық, халықаралық қатынастардағы сын сағаты деп сипаттасақ та болады. Алайда бұл тұжырымды тарихшылардың еншісіне қалдырған жөн. Қазір осы жағдайға қалай жауап беретініміз маңызды. Алдымызда таңдау тұр: қандай шешім қабылдаймыз, қандай құндылықтарды қорғаймыз?!

Дүние жүзін қақтығыстар мен соғыс өрті жайлап барады. Былтырғы мәліметке сәйкес, 52 мемлекет қарулы қақтығыс жағдайында тұрған. Ал осындай қатыгез әрекеттерден келген экономикалық шығын 19 триллион долларға жетті. Бұл, шамамен, әлемдік ІЖӨ-нің 13,5 пайызы.

Дегенмен осы сандардың арғы жағындағы ахуал одан да қорқынышты: қазіргі қақтығыстар анағұрлым ұзақ әрі күрделі сипатқа ие. Оған көптеген «ойыншылар», тіпті ешқандай мемлекетке қатысы жоқ топтар араласады. Бұдан бөлек, мұндай қақтығыстардың тамырында түрлі қайшылықтар жатыр.

Аталған факторлар бейбітшіліктің берік орнауына кедергі келтіруде. Айрықша алаңдаушылық туғызатын тағы бір дүние бар. Ол – әлемдегі осы тектес шиеленістердің жаһанға мүлдем жаңа түсінік пен құндылықтар ұсынып, адамзатты түбегейлі түлеген, бірақ әзірге беймәлім келешекке бастап бара жатқан жасанды интеллектінің даму трендімен еш үйлеспейі.

Бұл орайда тарихи тұжырымдар мен саяси араздыққа негізделген әскери қақтығыстар мен соғыстар мүлдем орынсыз, тіпті ақылға қонбайды.

Соғысудың орнына біз халқымызды, әсіресе, жастарымызды саналы әрі өркениетті қоғам құруға үндеуіміз керек.

Әрине, қақтығыстардың қай-қайсысы да жіті назар аударуды қажет етеді. Әйтсе де, ядролық қаруды иеленген мемлекеттер арасындағы шиеленіске айрықша мән бергеніміз жөн.

Бүгінде тоғыз елдің арсеналында жалпы саны 13 мың ядролық оқтұмсық бар. Сарапшылар оны қолдану ықтималдылығы артып келе жатқанын ескертеді. Тіпті, бұған жазатайым қателік, оқыс

оқиға немесе эскалация себеп болуы мүмкін.

Бір ғана жарылыстың салдары жойқын болмақ. Ғалымдар атом бомбасы түскен жерін күл-талқан етіп қана қоймай, жаһандық ауқымдағы климат апатына әкеп соғуы, егістік атаулыны жойып жіберуі мүмкін екенін айтады.

Оның қасіретін біз жақсы білеміз. Жерімізде жасалған 450 ядролық сынақтың зардабымен Қазақстан әлі күнге дейін бетпе-бет келіп отыр. Біз бейбітшілік үшін Кеңес өкіметінен мұраға қалған ядролық арсеналдан өз еркімізбен бас тарттық. Бүгінде жаппай қырып-жоятын ядролық және биологиялық қаруды таратпау ұстанымын жақтаймыз.

Жаһандық қауіпсіздікке төнген қатерге тек геосаяси сипат тұрғысынан қарамау керек. Мұны мойындаған жөн.

Әлемдегі қазіргі ахуал өзгеріп жатыр. Мультилатерализмнің үні құмықанда, протекционизм өршиді.

Осынау бей-берекет кезеңдегі біздің міндетіміз – ынтымақты қатаң сақтау, ыдыраған тұсын қайта қалпына келтіру.

Қазақстан қазіргідей алмағайып заманды сындарлы ықпалдастық тұрғысынан қарастырады. Сыртқы саясатта жікке бөлінбей диалогқа келуді, кез келген елдің егемендігін құрметтеуді басшылыққа аламыз.

Әсірелітшілдік танытып, өзге халықтардың тарихы мен мәдени дәстүрлерін менсінбеуге жол берілмейді.

Аз халықтардың ана тілінде сөйлеп, төл мәдениетін дәріптеуіне құрметпен қарау қажет. Сондықтан Қазақстанда «Бірлігіміз – әралуандықта» қағидатын қатаң ұстана-мыз.

Құрметті достар!

Соңғы бірнеше жылда Қазақстанда ауқымды экономикалық және институционалдық реформалар жүргізілді. Біздің мақсатымыз айқын – барынша әртараптандырылған, инклюзивті және келешекке бағдарланған экономика құру. Экономикалық өсім орнықты болумен қатар, оның игілігі әр азаматқа әділ бөлінуге тиіс.

Елімізді түбегейлі жаңғыртып, Әділетті Қазақстанның негізін қалау үшін мемлекеттілікті нығайтуға көп күш-жігер жұмсап жатырмыз.

Жалпыұлттық референдум арқылы Конституциямызға өзгеріс енгізіліп, басты билік институттарына реформа жасалды.

Біз суперпрезиденттік жүйеден бас тарттық. «Күшті Президент – ықпалды Парламент – есеп беретін Үкімет» қағидасын басшылыққа алатын, тежеу мен тепе-теңдік жү-

йесі бар президенттік республика жолын таңдадық.

Бұл тұжырым Қазақстандағы саяси жүйенің ерекшеліктеріне мейлінше лайықты модель екеніне көміл сенемін.

Президент өкілеттілігі бір реттік 7 жылдық мерзіммен шектелді. Қазақстанда ғана емес, біздің аймақта мұндай шешім бұрын-соңды қабылданбаған. Менің ойымша, бұл қадам еліміздің саяси жүйесін нығайтуға, экономикасын дамытуға және өркениетті қоғам құруға негіз болады.

Президент – халықтың белгілі бір мерзімге, біздің жағдайымызда жеті жылға жалдаған менеджері.

Парламент азаматтық қоғам және жаңа саяси партиялардың мүшелерімен толықты. Сондай-ақ әйелдерге, жастарға және әлеуметтік тұрғыдан осал топтың өкілдеріне қосымша квота берілді.

Адам құқықтарын қорғаудың нақты тетіктері болмаса, ілгері жылжу мүмкін емес. Бұл жүйе «Заң мен тәртіп» қағидатында көрініс тапқан.

Біз аталған реформаларды геосаяси ахуал тұрақсыз кезеңде қолға алғанымызды білеміз. Бірақ «Жол мұраты – жету». Осы стратегиялық бағдарымыздан айнымаймыз, реформаларды тоқтатпаймыз.

Жаһандағы сын-қатерлерге қарамастан, экономикамыз былтыр 5,1 пайызға өсті. Шетелден тартылған тікелей инвестицияның көлемі рекордтық көрсеткішке жетті. Транскаспий халықаралық көлік бағытымен тасымалданған жүк 62 пайызға артты.

Дейтұрғанмен біздің стратегиялық мұратымыз цифрмен ғана өлшенбейді. Бұл реформалар жұртшылықтың өркендеуіне жол ашатын жаңа қоғамдық келісімді орнатуды көздейді.

Біз адам капиталына инвестиция салып, жас мамандардың қалыптасуына жағдай жасаймыз. Ең басты міндетіміз – аймақтар арасындағы алшақтықты азайту және орта тапты нығайту.

Сол себепті цифрлық технология мен жасанды интеллектіден бастап жасыл энергетика мен қосымша құны жоғары өндіріске дейінгі негізгі секторлардағы әлеуетімізді күшейте береміз.

Біз цифрлық трансформацияда елеулі табысқа қол жеткіздік. Мақсатымыз – Еуразиядағы жетекші IT хабқа айналуды.

Әсіресе, жасанды интеллектіні дамытуға айрықша мән беріп отырмыз. Бірқатар шетелдік университеттің филиалы бар, зерттеу мен әзірлеу саласындағы серіктестік жолға қойылған академиялық және инновациялық хабқа айналғанымыз

келеді.

Қазақстан ең қуатты супер-компьютерді іске қосуға кірісті. Қазірдің өзінде бұл жұмыс басталып кетті.

Бұдан бөлек, CryptoCity деп аталатын жаңа пилоттық жобаны жүзеге асыруды жоспарлап отырмыз. Мұнда криптовалюта азық-түлік сатып алуға, қызмет төлеміне және басқа да мақсаттарда пайдалануға жағдай жасалады.

Әлемдегі уран қорының 40 пайызы Қазақстанның еншісінде. Сондықтан еліміз атом энергетикасын дамытуды ұлттық стратегияның басым бағыты ретінде қарастырады.

Алайда климат дағдарысы шешілмей, ешқандай орнықты даму болмайды. Орталық Азия – планетадағы климат өзгерістеріне осал өңірлердің бірі. Мұнда ғаламдық жылыну деңгейі әлемдегі орташа көрсеткішпен салыстырғанда екі есе жоғары.

Аталған қиындықтарды еңсеру үшін өңірлік тұрғыдан үйлестірілген, прагматикалық бағыттағы климат күн тәртібін ілгерілетуге бейілміз. Оның аясында еліміз бірқатар халықаралық ұйымға мүше болып, келісімдерге қосылды.

Келесі жылы Қазақстан БҰҰ-мен бірге Өңірлік экологиялық саммитін өткізеді. Бұл алаң Орталық Азия елдерінің стратегиясын жаһандық мақсатпен ұштастыруды көздейді.

Қазақстан өзара құрмет пен аймақтық ықпалдастықты арқау еткен Орталық Азияның тұрақтылығы берік, ынтымағы бекем, болашағы айқын болғанын қалайды.

Екі ай бұрын БҰҰ Бас Ассамблеясы Алматыда Орталық Азия мен Ауғанстан үшін Орнықты даму мақсаттары жөніндегі БҰҰ-ның аймақтық орталығын құру туралы қарарды ресми түрде қабылдады.

Бұл – біздің көпжақты дамуға үлес қосқан маңызды жетістігіміз. Аталған орталық бірлескен жобаларға қолдау көрсетіп, техникалық сараптамаларды қамтамасыз етеді және халықаралық ынтымақтастықты үйлестіреді.

Қадірлі қонақтар!

Сөзсіз, біз бетпе-бет келіп отырған сын-қатерлер трансұлттық сипатқа ие. Десек те оған қарсы әрекетімізде бірізділік жоқ. Әлемдегі ахуал өте шетін, тұрақсыз әрі кереғарлыққа толы. Сондықтан жаһандық ынтымақтастық үшін құрылған институттар осы жағдайларға сай болуға тиіс.

Қазақстан орта державалар әділетті әрі инклюзивті әлемдік тәртіптің орнауына мүдделі болуы керек деп санайды. Қазіргі жүйені мұқият саралап, тың әдіс-тәсілдерге сүйену қажет. Соған сәйкес, орта державалар да жауапкершілік жүгін көтеруге дайын болуға тиіс.

Жыл соңына таман Нью-Йоркте БҰҰ-ның 80 жылдығын атап өтеміз. 1945 жылы, яғни, дүние жүзіндегі сұрапыл соғыстан кейін 51 мемлекет бірге құрған бұл Ұйым бейбіт әрі қауіпсіз әлемді құрудың батыл жолын ұсынды.

Бүгінде Ұйымға 193 ел мүше. Осылайша, ол әлемдегі құрамы әралуан, күрделі әрі өзара тығыз байланысқан қоғамдастыққа айналды.

Әйтсе де БҰҰ-ның негізгі тармақтары, әсіресе, Қауіпсіздік Кеңесі мүлдем өзгерген жоқ.

80 жыл бұрын жасалған институционалды құрылым мен қазіргі заман арасында алшақтық көп. Бұл Ұйымға және оның тиімділігіне деген сенімге селкеу түсіреді.

Миллиардтаған адамның тағдырына әсер ететін аса маңызды шешімді бірнеше елдің қабылдағаны дұрыс емес.

Сондықтан Қазақстан БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің құрамын кеңейтіп, оған әлемнің әр өңірінен өкіл қосу туралы ұстанымды қолдайды.

БҰҰ өзектілігін жоғалтпай, қазіргі заманның талаптарына сай болуы үшін Қауіпсіздік Кеңесіне құрылымдық реформа жасалуға тиіс.

Алпауыт елдер бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бейіл екенін анық білдіруі керек. Әрі барлық мемлекеттің территориялық тұтастығын қорғау туралы ең басты қағидаттан айнымауға тиіс.

Бәріміз БҰҰ Жарғысын мүлтіксіз сақтауымыз қажет. Оның негізгі принциптеріне үстірт немесе немқұрайлы қараудан аулақ болуымыз керек. Сонда ғана Біріккен Ұлттар Ұйымының абырой-беделіне деген сенімді қалпына келтіре аламыз.

Қадірлі достар!

Сіздер Астанаға әлемнің түкпір-түкпірінен келдіңіздер. Әрқайсысыңыз тәжірибелеріңізді, дүниетанымдарыңызды және құндылықтардың ықпалымен қалыптасқан көзқарастарыңызды ортаға саласыздар.

Аталған форумның мәні осындай интеллектуалдық әралуандықта жатыр.

Алдымызда келешектің түрлі сценарийі күтіп тұр. Бірі үміт ұялатады, бірі қауіп-қатерге толы. Бәріне ортақ өркениет жолын таңдаймыз ба, әлде жікке бөлініп құрдымға кетеміз бе? Оны үркердей топтың мәлімдемесі емес, көптің ауызбіршілігі шешуі қажет.

Астана халықаралық форумы осы ынтымақтастыққа қолдау білдіру үшін құрылды. Аталған алаң өзара құрметке негізделген және ашық пікірталас мүмкіндігін ұсынады.

Биылғы форум тақырыбы – «Ақыл-ой қосу арқылы келешекті бағдарлау» (Connecting Minds, Shaping the Future) Бұл – біздің үндеуіміз әрі қалтқысыз сеніміміз. Жаһандық сын-қатерді жалғыз еңсеру мүмкін емес. Дипломатия ресми протоколдың тар шеңберінен шығып, анағұрлым терең әрі адами қалыптағы қарым-қатынасқа төр ұсынуға тиіс.

Біз дүниежүзілік дамудың жаңа кезеңіне қадам бастық. Мұнда адамдар арасындағы сенім, білім-тәжірибемен бөлісу және азаматтық қоғамның ынтымақтас-тығы халықаралық қатынастардың жаңа іргетасын қалайды. Сондықтан ықпалдастықтың аясын кеңейте беруіміз керек.

Қазақстан идеяның кені, араағайындық шешімдердің архитекторы және түрлі өңірлер мен мәдениеттердің серіктесі ретінде осы өзгерістерге үлес қосуға дайын.

Бұл форум тың ойлар айтылатын ғана емес, батыл қадамдар жасалатын алаңға айналсын. Баршаңызды мазмұнды диалог орнатуға шақырамын.

Алдағы пікірталастар қызықты, форум жұмысы нәтижелі болуына тілектестік білдіремін.

Рақмет!

31 МАМЫР – САЯСИ ҚУҒЫН-СҮРГІН ЖӘНЕ АШАРШЫЛЫҚ ҚҰРБАҢДАРЫН ЕСКЕ АЛУ КҮНІ

31 мамыр – Қазақстан тарихының ең қайғылы беттерінің бірі – жаппай саяси қуғын-сүргін мен миллиондаған адамдардың өліміне әкеп соқтырған жан түршігерлік ашаршылықты еске алу күні. 1997 жылдан бастап жыл сайын Қазақстанда саяси қуғын-сүргін құрбандарын еске алу күні атап өтіледі.

Бұл сталиндік террор дәуірінде жазықсыз қаза тапқандарды еске алу күні. Бұл шара – жазықсыз жапа шегіп, қазақты егеменді ел етеміз деп еркіндікке ұмтылған ерлердің алдындағы борышты өтеуге, парызды ақтауға арналған жұмыстардың бастауы. Сол кездегі мемлекеттің қатал саясаты, аштық пен жаппай қуғын-сүргін, жазықсыз адамдарды қудалау және күшпен депортациялау халық арасында айтарлықтай шығынға әкелді. Репрессия миллиондаған адамға әсер етті. Ғылым мен мәдениеттің көрнекті қайраткерлері: Ахмет Байтұрсынұлы, Әлихан Бөкейханұлы, Мыржақып Дулатов, Мұхамеджан Тынышпаев, Мағжан Жұмабаев, Сәкен Сейфуллин, Ілияс Жансүгіров, Бейімбет Майлин,

Санжар Асфендияров, Қошкө Кемеңгеров және басқалар қуғын-сүргінге ұшырады. Жалпы, зерттеушілер деректеріне сүйенсек, 1927-53 жылдары Қазақстан бойынша 125 мыңнан астам адам қуғын-сүргінге ұшыраған. Олардың 25 мыңы атылды. Осы қуғын-сүргін жылдарында бүкіл елде 953 лагерь болған. Қазақстанда ГУЛаг-тың 20-дан астам лагерьі орналасқан. Қуғын-сүргін жылдары Қазақстанның лагерьлеріне 5 миллионнан астам адам жер аударылды. «Социалистік режимнің екі үлкен күнәсін кешіруге болайды: бірі – ашаршылық, енді бірі – қуғын-сүргін», дейді Ш.Әлиханов атындағы Тарих және этнология институтының директоры, тарих ғылымдарының докторы Хангелді Әбжанов.

ПРОЗА

ОТЧИЗНЕ ПОСВЯТИЛ
ДУШИ ПРЕКРАСНЫЕ ПОРЫВЫ...

Автор рассказов Кошмухамбет (Кошке) Кемеңгеров (1896-1937) – казахский просветитель, драматург, писатель, педагог, журналист, историк, ученый-лингвист, известный деятель плеяды Алаш. Он родился в ауле Қаржас Одесского района Омской области. В 20-30-е годы прошлого столетия его имя было широко известно среди просветителей Казахстана. Кроме ряда художественных произведений, он является автором исследований: «Из истории казахов» (Москва, 1924), «Бывшие угнетенные народы» (Москва, 1925), «Грамматика казахского языка» (Ташкент, 1927), «Учебник казахского языка для европейцев» (в 2-х книгах: 1928, 1929), «Учебник химии для 5-6 классов П.Лебедева» в переводе К.Кемеңгерова (Кызыл-Орда, 1929). Под его редакцией был издан казахско-русский словарь (М.1925). Постановкой его пьесы «Алтын сақина» (Золотой перстень) в 1926 году был официально открыт занавес Казахского национального театра. Однако в расцвете таланта, в 34 года, был обвинен в антисоветской деятельности и стал жертвой сталинских репрессий. В октябре 1930 года в Ташкенте вместе с М.Ауезовым исключен из аспирантуры Средне-Азиатского государственного университета и заключен в алматинскую тюрьму. С 1932 по 1935 годы отбывал ссылку в г. Валуйки Воронежской области. После возвращения из ссылки с конца 1935 года работал санитарным врачом в Шербакульской

районной больнице Омской области. В августе 1937 года повторно арестован и 21 ноября расстрелян в г. Омске.

Столкнувшись с несправедливостью, написал из тюрьмы письмо в стихах, где отразил состояние души, полной тоски и горести:

Лежу голодный в заключении три дня,
От жизни молодой осталось ли полдня.
Любимая и трое ненаглядных жеребят,
В ком, вглядываясь, вы узнаете меня? (Перевод Орынбая Жанайдарова)

В этом отрывке переданы будущим потомкам страдания безвинно осужденных людей сталинским режимом. Начиная с 1988 года, литературно-художественное творчество К.Кемеңгерова нашло свое отражение в работах ученых-филологов Разии Рустембековой, Дихана Камзабекулы, Гульжахан Ордаевой и других литературоведов. За годы независимости несколько раз произведения писателя и ученого были изданы отдельными тиражами на казахском языке.

Предлагаемые переводы – это первая попытка познакомить русскоязычного читателя с рассказами К. Кемеңгерова. Они были напечатаны в 1919-1928 годах на страницах газет и журналов, издававшихся в Ташкенте, Кызылорде, Кызылжаре и Оренбурге.

КРОВАВАЯ ВОЛНА

слышался Саркынбау. Поблекший взгляд Тынымжана постоянно возвращался к нему. Запутавшегося в тумане мрачных мыслей внимание Саркынбая отвлек топот конских копыт. Оглянувшись, он увидел около десяти скачущих всадников, как будто пустившихся во вражескую погоню. Саркынбай по вышавшейся горделивой посадке безостановочно мчавшихся конников распознал русских. Словно от подступившего близко очага пожара загудели люди. В поисках лучших коней начали с темнеющего на краю сарая. Никто не догадывался, что им, кроме коней, ничего не надо. Поднявшие шум солдаты – остатки уходящих белогвардейцев. Но о массовом отходе белых и о новой волне наступления красных в ауле не догадывались. Чтобы нагнать страх, они начали палить из винтовок. В суматохе всполошились женщины и дети. Два солдата остались караулить. Другие начали выводить коней. Нашли четырех лошадей. Хозяев стали избивать прикладами за «сокрытие». Владелец теплой одежды и приличных сапог волокли по земле. Двое с покрасневшими от злости глазами и серыми

лицами зашли в сарай Саркынбая. В одном из них Саркынбай узнал черного толмача, убившего Тынымжана. Открылись еще не зажившие раны давней мести. В предчувствии роковой схватки он окаменел. Два солдата зашли в дом, где осталась Жайныма. Встретившись с их волчьими взглядами, Жайныма, вскочив с места, приготовилась выбраться наружу. Солдаты молча переглянулись. Черный толмач схватил Жайныму. Напарник стоял у двери. Женщина вся задрожала, ноги, как подкошенные, перестали двигаться. Черный толмач, опоясав руками Жайныму, бросил её вперед. Предвидя действия насильника, Жайныма простонала по-русски: «Мама, нелза, сестра, у вас тоже есть мать, сестра». Однако короткие слова, острые, как лезвие булата, не смогли передать всю их полноту. Жайныма задергалась, как животное, в предсмертной агонии. У двух солдат, ослепленных животным инстинктом, потерявших человеческий облик, не осталось ни капли жалости. В отчаянной схватке Жайныма впала в забытие, но это не остановило солдата. Некогда прозванная кареглазой красавицей

Жайныма мгновенно превратилась в покойницу. Волнистые темные волосы вздыбились, точно от начавшегося внезапного вихря. Лучезарные глаза поблекли, сочные губы, вытянувшись, стали багрово-черными. Саркынбай, помрачнев, не дождавшись солдат, побрел к дому. Потянутая дверь не открылась, предчувствие подсказало о свершившемся злодействе. Со львиной яростью вспыхнул прежний гнев. Когда они, удовлетворенные своей добычей, поравнялись с открытой дверью, Саркынбай ударил черного толмача в затылок. Взревев, насильник рухнул. Саркынбай взмахнул еще раз, но второй солдат успел нажать на курок. И тут упали вместе и солдат, и Саркынбай. Саркынбай, обнимая сырую землю, прошептал: «Тынымжан, отомстил за тебя. Жайныма .... и ты прощена. Тынымжан! Дорогой! Дай поцелую, подойди ко мне, обними меня!». С этими словами, держа в серповидном взмахе острый топор мести, крепкая карающая рука, протянувшись, упала в кровавую лужу.

Перевод от внука Ризабека
КЕМЕНГЕРОВА

Осень 1919 года. Мрачный, дождливый день. Пронизывающий ветер. Небо заволокло серыми тучами, сквозь промерзлую светло-желтую землю пробивалась поблеклая зелень. Упираясь вверх, будто нахмурив брови, возвышался темнеющий холм. У подножья гор, словно прилипший клещ, скрываясь за земляными валами, спряталось зимовье. Саркынбай, аксакал аула, тяжело вздыхает. Счастье растоптано, сердце изранено. Безжалостное прошлое наполняет его сознание. Горячие слезы омывают серебристую бороду. На благодатном джайляу верхом на быстроногом иноходце, споря с ветром, в праздной одежде в окружении таких же беззаботных молодых людей проносится в памяти Тынымжан. Проплывают лица казаков, взбодораживших аул, сверкающих пиками, пугающих грохотом ружейных выстрелов. Тынымжан, единственный сын Саркынбая,

убитый «за связи с большевиками», предстает перед глазами. Его наследнику всего один год. Заботясь о нем, невестка Жайныма не вышла за другого. Мысли эти не давали покоя Саркынбау. Сердце Саркынбая обливаётся кровью от тяжести горестных мук. Голова помутнела, весь ссутулился, черная борода стала, как иней, углубились линии старческих морщин. Саркынбая пугало, что большевики осквернят религию, отберут всю домашнюю живность, но они ничего не стоят по сравнению с преследовавшей тенью черного колчаковца, иссушившего его глаза, сбросившего в бездну пропасти единственную отраду жизни. Никакая живность, ни одна живая душа не восполнят эту утрату. «Пока не окроплю себя кровью черного толмача, расправившегося с сыном, не успокоюсь», - думает он. Дрожащий голос Тынымжана «отомсти за меня» неотступно

6 МАУСЫМ – ҚҰРБАН АЙТТЫҢ БІРІНШІ КҮНІ

ҚҰРБАН АЙТ ҚҰТТЫ БОЛСЫН!

Аса қамқор ерекше мейірімді Алланың атымен бастаймын! Барлық мақтау Аллаға тән. Ардақты Пайғамбарымыз Мұхаммедке Алланың салауаты мен сәлемі болсын!

Қадірлі мұсылман қауым!
Сіздерді мұсылман қауымының ұлық мейрамы – Құрбан айт мерекесімен шын жүректен құттықтаймын. Айт қабыл болсын! Баршаңызға мықты денсаулық, отбасыларыңызға амандық, жұмыстарыңызға береке тілеймін. Алла Тағала бәріміздің мерейімізді үстем етсін!

Құрбан айт – бірлік пен игілік, мейірім мен кешірім мерекесі. Бұл күні мұсылмандар қайырлы, ізгі амалдар арқылы Жаратушыға жақындайды. Алланың разылығы үшін құрбан шалып, тұрмыс жағдайы төмен отбасыларына қайырымдылық көмек көрсетеді. Ұлық мереке ағайын арасын жақындатып, көршілерді, ұлттар мен ұлыстарды ынтымаққа ұйытып, татулыққа шақырады. Қажылыққа аттанған мұсылман бауырларымыз, отандастарымыз жүздерін қасиетті Қағбаға қаратып, Арафат тауында еліміздің игілігі мен халқымыздың бірлігін, екі дүниенің бақытын тілеп, Жаратқанға жалбарына дұға жасайды.

Құрбан айт – отбасылық мере-

ке. Отбасын шаттыққа бөлеп, ағайын-туыс, көршілерді аралап, жағдайын сұрау – сауапты іс. Оларға сыйлық беріп, көңілін көтеру – пайғамбар (с.ғ.с.) сүннетінен. Сүннетті орындаған адамға сауап жазылады.

Айт намазынан кейін құрбан шалып, дастарқан басында мәре-сәре күй кешу – ата-бабамыздан ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып, ежелден келе жатқан игі дәстүр. Бірлікті ту еткен бейбіт заманда осынау дінімізбен бітеқайнасқан дәстүрімізді жаңғыртудың сәті туды.

Құрбан айт – араздасқан адамдар татуласып, бір-бірін кешірісіп, туысқандық байланысты күшейтуге себепкер ұлық мейрам. Өйткені Алла Тағала: «Сен кешірім жолын ұстан, жақсылыққа бұйыр, надандықтан бет бұр» («Ағраф» сүресі, 199-аят) деп мұсылмандарды барынша кешірімді бола түсуге шақырған.

Бұл күні ерте тұрып, ғұсыл құйынып, хош иіс себініп, мешітке айт намазын оқу – сауапты іс. Құрбандық етінен дәм тату, Аллаға мадақ, пайғамбарға (с.ғ.с.) салауат айту –

сүннет амал.

Құрбан шалу айт намазынан кейін айттың үшінші күні күн батқанға дейін жалғасады. Егер бұл талап орындалмаса, онда ол садақа саналады. Қой, ешкі, сиыр және түйені құрбандыққа шалуға болады. Сиыр немесе түйені жеті кісі бірігіп шалуды шариғатымыз құптайды. Соқыр, ауру, ақсақ, өте арық мал құрбандыққа жарамайды.

Алла Тағала баршамыздың дұға-тілектеріміз бен ізгі амалдарымызды және шалған құрбандықтарымызды қайырымен қабыл еткей!

Халқымызды мейірімділікке, игілікке, бірлікке үндейтін ұлық мереке – Құрбан айт мүбәрак болғай, ағайын. Жаратушы Иемізден отбасыларыңызға амандық, мықты денсаулық, кәсіптеріңізге адалдық пен береке тілеймін.

Еңселі елдің болашағы баянды, Тәуелсіздігіміз мәңгі болғай! Әумин!

«Бөгенбай батыр» мешітінің
Бас имамы Төлеген қажы
Арғынбайұлы

ДӘСТҮР ЖӘНЕ ДІН

ҚҰРБАН АЙТ – тазалық пен тақуалық тоғысқан мейрам

Мұсылман жұртшылығы үшін жыл он екі айдың ішіндегі ең қуанышты, ең қасиетті күндердің бірі – Құрбан айт. Бұл күні тек ет таратып, мал шалу мейрамы ғана емес, жүрек тазалығы мен рухани байлықтың көрінісі. Құрбан айт – адам мен Алла арасындағы байланысты күшейтетін, қоғамдағы бауырмалдық пен бірлікті арттыратын ұлы мейрам.

Ислам дінінің тарихына үңілсек, Құрбан айттың шығу төркіні Ибраһим (ғ.с.) пайғамбардың оқиғасына барып тіреледі. Ол Алланың әмірімен өз ұлын құрбан етуге дайын болған. Бұл сынақта пайғамбардың Аллаға деген толық мойынсұнуы мен сенімі көрінеді. Қасиетті Құранда осыған байланысты: «Біз оған үлкен бір құрбандықты ауыстырдық» (Сафат сүресі, 107-аят) деп баяндалады. Осы оқиға Құрбан айт мейрамының негізін қалап, оны ұрпақтан-ұрпаққа жалғасып келе жатқан маңызды ғибадатқа айналдырды.

Мұсылман қауымы Құрбан айт күндері мал шалу арқылы Аллаға жақындай түсуге ниет етеді. Дегенмен бұл әрекеттің тек сыртқы көрінісін емес, ішкі мағынасын түсіну маңызды. Құранда: «Олардың еттері де, қандары да Аллаға жетпейді. Бірақ сендердің тақуалықтарың ғана жетеді» (Хаж сүресі, 37-аят) деп нақты көрсетілген. Бұл айттан аңғарғанымыздай, Алла тағалаға ең ұнамдысы – адамның шынайы ниеті мен жүрек тазалығы.

Пайғамбарымыз Мұхаммед (с.ғ.с.): «Адам баласы үшін Құрбан айт күнінде құрбан шалудан артық сүйікті амал жоқ» (Тирмизи) – деп, бұл ғибадаттың маңыздылығын атап өткен. Құрбан шалу – тек етпен бөлісу емес, шын ықыласпен жасаған жақсылықтың бір көрінісі. Бұл күні жомарттық пен бауырмалдық алдыңғы қатарға шығады.

Сонымен қатар Құрбан айт кезінде рухани тазалықпен қоса, қоршаған ортаның тазалығына да мән беру маңызды. Құрбан шалатын орындардың санитарлық жағдайын сақтау – әрбір мұсылманның міндеті. Малдың терісі, қаны, қалдық шашып, айналаны ластау – бұл мейрамның мәніне кереғар әрекет. Дініміз тазалықты иманның жартысы деп үйретеді. Пайғамбарымыз: «Тазалық – иманның жартысы» (Муслим) деген. Демек,

құрбандық – ниеттің тазалығы ғана емес, қоршаған ортаға деген жауапкершілікпен де өлшенеді.

Құрбан айт күндері қалалар мен ауылдарда тазалыққа көңіл бөліп, қоқыс қалдырмай, залал келтірмей әрекет ету – көркем мінездің көрінісі. Бұл – өзгеге құрмет, табиғатқа қамқорлық, Аллаға адалдық. Айналаны таза ұстау – құрбандықтың берекесін арттырады.

Адамдар Құрбан айтта тек мал шалып қоймайды, ренжіскендер татуласып, жақындарына көңіл бөліп, мұқтаж жандарға көмектесуге тырысады. Осы арқылы қоғам ішінде ынтымақ пен мейірімділік орнайды. Ұлы ойшыл Имам әл-Ғазали: «Құрбандық – нәпсіні құрбан ету, менмендікті жеңу» деп, бұл мейрамның рухани жағына ерекше тоқталған.

Құрбан айт – тек бір күндік рәсім емес, өмірлік тәрбие мен сабыр мектебі. Бұл күн мұсылманды тек жомарттыққа емес, сондай-ақ шүкіршілік пен сабырға тәрбиелейді. Мал шалу – амал, ал оны шынайы жүрекпен орындау – иман белгісі.

Бұл күні барлық мұсылман жүрегінде ерекше қуаныш орнап, әр үйден береке мен мейірімнің иісі еседі. Сондықтан бұл – жүректерді жақындататын, жанды жұмсартатын, Аллаға деген сенімді жаңартатын мейрам.

Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының төрағасы, Бас мүфти Наурызбай қажы Тағанұлы осы мейрамның рухани мәнін айта келіп:

«Құрбан айт – мейірімділік пен рақым, шүкіршілік пен тәубе, сабыр мен қайырымдылық сынды асыл құндылықтарды дәріптейтін рухани тәрбие мектебі. Бұл күн – адам мен қоғам арасындағы ынтымақ пен сыйластықты арттыратын берекелі кезең», деген болатын.

Осы бір терең мағыналы сөздер Құрбан айттың шынайы рухын ұғынуға, әрі оны өмірімізге сіңіруге бағыт береді. Құрбан – жүректегі шынайылықтың белгісі. Ал шынайы жүрек – Алланың разылығын бәрінен жоғары қоятын жүрек.

Әбдіәлі Шахиданиұлы,
«Ондыбай ата» мешітінің Бас имамы

ИСЛАМ ТАҒЫЛЫМЫ

АРАПА КҮНІ жасалынатын ізгі амалдар

Арапа сөзі тілімізге арабтың «ъарафа» етістігінен енген. Мағынасы білу, түсіну дегенге саяды. Бұл күннің «арапа» деп аталуының себебі, зұл-хиджа айының сегізі күні Ибраһим пайғамбар түсінде құрбандыққа баласын Исмайылды шалғанын көреді. Алғашқыда көрген түсін «жай түс пе, әлде аян ба» деп ойлаған ол ертесіне (айдың тоғызына) тағы көреді. Осыдан кейін оның Алладан келген аян екенін біледі. Осы себепті бұл күнді «арафа (арапа)» деп атап кеткен деседі.

Биылғы 5 маусым күні Ислам дінінде арапа күні болып саналады. Арапа дініміздегі қадір-қасиеті мол күндердің бірі. Осы күні жасаған амалдарымыздың сауабы мол болатыны көптеген хадистерде дәлел келтірілген:

ДҰҒА ЖАСАУ

Ардақты Пайғамбарымыздың (Алланың Оған салауаты мен сәлемі болсын) білдіруінше, арапа – артықшылығы мол күн. Ол артықшылығы жағынан жұма күніне ұқсас. Ол жұмадан басқа күні жасалған жетпіс қажылықтан артық. Дұғалардың ең жақсысы да – арапа күні жасалған дұға (Байхақи). Ендеше, арапа күні барынша көбірек және шын ықыласпен дұға жасаған жөн. Әсіресе, дұғаларымызда тек өзіміздің бақытымызды тілеумен шектелмей, елдің амандығын, жұрттың тыныштығын, жастардың иманды болып өсуін, т.б. бүгінгі қоғамдағы өзекті мәселелердің де оң шешімін тілеп, жалбарынған жөн дер едік.

ОРАЗА ҰСТАУ

Арапа күні жасалатын ең ізгі істердің бірі – ораза ұстау. Бұл күні ораза тұту, бір жағынан, нәпсі тәрбиесі үшін маңызды болса, екінші жағынан, сауабы да ұшан-теңіз. Сүйікті Пайғамбарымыз (с.ғ.у.) бұл туралы былай деген: «Арапа күні ораза тұтушыға Адам пайғамбардан (яғни алғашқы адамнан) Қиямет сырнайы үрленгенге дейін өмір сүрген бүкіл адамдар санының екі есесіндей сауап жазылады».

БАУЫРСАҚ ПІСІРІП, ДАЙЫНДЫҚ ЖАСАУ

Бауырсақ – қазақ халқының ұлттық тағамдарының бірі. Қонақ күтуге дайындық жасалғанда бауырсақ, шөлпек пісіру, ең алдымен аталады. Әрине, бұл шариғатымызда тыйым салынбаған тамаша үрдіс. Ардақты Пайғамбарымыздың (Алланың Оған салауаты мен сәлемі болсын): «Кім де кім Аллаға және ақырет күніне иман келтірсе, қонағын қадірлесін» деген хадисі белгілі. Ендеше, әр

Арапа күнінің ерекшеліктері

ұлт немесе халық өз қонағын әртүрлі қадірлейді. Ал қонақжайлығи және меймандостығымен әлемге танылып үлгерген қазақ елінің бұл жағынан ешкімге ұқсай бермейтін өзіндік салты болуы заңды. Келген қонақтың астына мамық көрпеше төсеп, қолтығына жастық беріп, алдына кең дастарқан жайып, оған еттен, төрт түлік мал сүтінен, ұннан жасалатын алуан түрлі тағамдарды қою, келген қонаққа ас-ауқаттан бұрын пейілімізді беру – біздің ұлттық дәстүріміз. Бұдан ешқашан айырылуға болмайды. Мұндай ерекшеліктерден ажырай бастасақ, бірте-бірте іргелі ұлт болудан да қаламыз. Алла тағаланың адамдарды ұлттарға бөліп жаратуының да мәні осындай ұлттық ерекшеліктерімізбен байланысты болса керек.

Міне, арапа күні бауырсақ пісірудің, өзге де дайындық жасаудың бір себебі осында. Сөз соңында тілеріміз, шариғаттан қылдай ауытқымайтын ұлтымызға тән небір адал астарымыз дастарқанымыздан үзілмегей. Келе жатқан Құрбан айт мерекесі барша мұсылмандарға құтты, берекелі, ырысты болғай!

«Бөгенбай батыр» мешітінің
наиб имамы Ж.Таснолатов

АДАМ ЖӘНЕ ЗАМАН

РАДИКАЛИЗМ МЕН ЭКСТРЕМИЗМНІҢ АЛДЫН АЛУ – ҚОҒАМ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ КЕПІЛІ

Қосшы қаласында ақпараттық-түсіндірме жұмысы өтті. Бүгінгі жаһандану заманында радикализм мен экстремизм – бүкіл әлем қауымдастығын алаңдата-тын өзекті мәселе. Мемлекеттің ішкі тұрақтылығы мен қоғамның тыныштығына қауіп төндіретін бұл құбылыстардан сақтану үшін тек құқық қорғау органдары ғана емес, бүкіл халықтың, әсіресе мемлекеттік қызметкерлер мен сала мамандарының діни, құқықтық және идеологиялық тұрғыда сауатты болуы аса маңызды. Осыған орай Қосшы қаласының Мәдениет және спорт кешенінде «Жастар ресурстық орталығы» КММ ұйымдастыруымен «Радикализм мен экстремизмнің алдын алу жолдары» атты ақпараттық-түсіндірме семинары өткізілді.

Іс-шараға Төтенше жағдайлар бөлімінің қызметкерлері қатысты. Семинардың негізгі мақсаты – діни радикализм мен экстремизм қауіпі туралы ақпараттану деңгейін арттыру, теріс діни ағымдардан сақтандыру, діни сауаттылықты күшейту және қоғамда рухани тұрақтылық қалыптастыру болды.

Шараның спикері – теолог маман Алмаханова Меруерт. Ол қатысушыларға діни қауіп-қатерлер, радикалды ағымдардың белгілері мен таралу жолдары туралы жан-жақты ақпарат беріп, ашық диалог пен сауалнамалар арқылы тыңдаушылармен белсенді жұмыс жүргізді.

Семинар барысында қатысушыларға алдымен арнайы дайындалған бейнеролик көрсетілді. Бұл роликте елімізде және әлемде орын алған діни-экстремистік оқиғалар, олардың салдары, сондай-ақ радикалдық топтардың жастарды өз қатарларына тарту әдістері нақты мысалдармен баяндалды. Бейне-материал тыңдаушыларға ерекше әсер қалдырып, тақырыпқа деген қызығушылықты арттырды.

Содан кейін интерактивті тақта арқылы дайындалған слайдтық

материалдар ұсынылды.

- **Радикализм мен экстремизм ұғымдарының айырмашылығы;**
- **олардың қоғамға төндіретін қауіп-қатері;**
- **ҚР Қылмыстық кодексінде көрсетілген құқықтық жауапкершілік нормалары (174-бап – Әлеуметтік, ұлттық, рулық, нәсілдік, тектік-топтық немесе діни алауыздықты қоздыру, 256-бап – Терроризмді насихаттау және т.б.);**
- **ақпараттық қауіпсіздік, яғни жалған немесе арандатушы діни ақпарат көздерін ажырату жолдары;**
- **сақтану және әрекет ету алгоритмі, әсіресе, туыстары немесе таныстары күмәнді ағымдардың ықпалына түскен жағдайда не істеу керектігі туралы нақты ұсыныстар берілді.**

Семинар тыңдаушылары мен спикер арасында сұрақ-жауап форматында ашық пікірталас ұйымдастырылды. Қызметкерлер тарапынан қойылған сұрақтар тақырыптың өзектілігін, әрі практикалық мәнге ие екенін көрсетті. Мысалы, қатысушылардың бірі: «Егер жұмыс орнында діни мазмұндағы күмәнді әрекет байқалса, оны қалай анықтап, кімге хабарласу керек?» деген сұрақ қойып, нақты жауап алды. Тағы бір тыңдаушы «Сенімді діни ақпарат көздерін қалай ажыратуға болады?» деген сұрағын жолдап, нақты мысалдар мен тізімді жазып алды.

Радикалдық идеология адамдарды тек сенім арқылы емес, эмоция мен күйзеліс, жалғыздық, әлеуметтік қиындықтар арқылы арбайды. Осындай жағдайда біз, қоғам болып, бір-бірімізге тірек бола білсек, ешқандай теріс ағымға орын қалмайды. Рухани тұрақтылық тек мешітте немесе шіркеуде қалыптаспайды, ол отбасында, жұмыста, ортада, күнделікті қарым-қатынаста дамиды.

Семинардың маңызды бөліктерінің бірі – сауалнама жүргізу болды. Қатысушыларға алдын ала дайындалған сауалнама таратылып, олардың тақырыпты қаншалықты меңгергенін, қандай ақпараттың есте сақталғанын және болашақта қандай қосымша мәліметтер қажет екенін анықтау көзделді. Сауалнама нәтижесі қатысушылардың басым бөлігі радикализм мен экстремизм ұғымдарын дұрыс түсініп, олардан сақтану жолдарын меңгергенін көрсетті.

Іс-шара соңында қатысушыларға ақпараттық жадынамалар мен брошюралар таратылды. Бұл материалдарда экстремистік ағымдардың белгілері, сенімді ақпарат көздері, көмек алу үшін жүгінуге болатын мекемелер мен байланыс нөмірлері көрсетілді. Аталған жадынамалар болашақта қызметкерлерге бағыт-бағдар ретінде қолдануға өте пайдалы болады.

«Радикализм мен экстремизмнің алдын алу жолдары» атты ақпараттық түсіндірме семинары – қазіргі қоғам үшін аса маңызды

әрі өзекті шара. Аталған іс-шара тек діни ағымдардан сақтану емес, сонымен қатар азаматтардың рухани қауіпсіздігін қамтамасыз ету, құқықтық сауаттылығын арттыру және қоғамдық тұрақтылықты нығайту бағытында нақты қадам болды. Қатысушылардың белсенділігі мен кері байланыс беруі – мұндай іс-шаралардың нәтижелі өтетінін дәлелдеді. Төтенше жағдайлар бөлімінің қызметкерлері – қоғамдағы тәртіп пен қауіпсіздіктің сақталуына жауапты тұлғалар ретінде, бұл тақырыпты терең меңгеріп, болашақта алған білімдерін тәжірибеде қолдана алады.

Қорыта айтқанда, рухани қауіпсіздік – ұлттық қауіпсіздіктің маңызды бөлігі. Әр азамат радикалды идеологиялардың арбауына түсіп кетпеу үшін діни сауатты болуы тиіс. Бұл бағытта ақпараттық түсіндіру жұмыстары әрі қарай да белсенді түрде жалғасады.

Меруерт Алмаханова,
Жастар ресурстық орталығының теолог маманы.

ҚОСШЫ МЕШІТТЕРІ

Қала болып құрылғанына төрт жылға аяқ басқан Қосшыда сәулеті келіскен зәулім ғимараттарға кенде емес. Солардың ішінде күмбезі күнге шағылысып, мұнарасынан азан дауысы аспанға жететін мешіттердің орны ерекше. Қалада бүгінгі күні 3 мешіт халыққа қызмет көрсетуде.

«БӨГЕНБАЙ БАТЫР» МЕШІТІ

«Бөгенбай батыр» мешіті 2001 жылы 6 қазанда көпшіліктің қолдауымен қаламызда алғаш бой көтерген ғибадатхана. 2016 жылы күрделі жөндеуден өтіп, кеңейтілді. Екі қабатты мешіттің 25 метрлік мұнарасы мен 22 метрлік үлкен күмбезі алыстан көз тартады. Бірінші қабатта ерлер намаз залы, вестибюль, құран оқитын, неке қиятын және имам бөлмелері орналасқан. Сонымен қатар кітапхана мен қосымша діни рәсімдерге арналған нысандар да бар. Жалпы аумағы — 851 м².

ОНДЫБАЙ АТА МЕШІТІ

Ондыбай ата мешіті қаланың көркін ашып тұрған құлшылық орны. Бұл мешіт 2023 жылы іргетасы қаланып, 2024 жылы тамыз айында ел игілігіне берілді. Сыйымдылығы 500 адам. Имандылық ордасын «Beles» құрылыс компаниясының директоры Махат Төреәлі өз қаражатымен салған.

«АБДРАХМАНҰЛЫ ҮКІБАЙ» АТЫНДАҒЫ МЕШІТ

Тайтөбе ауылындағы «Абдрахманұлы Үкібай» атындағы мешітті ауылдың азаматы Абдрахманов Болат Үкібайұлы салды. Мешіт тағасы 2008 жылдың мамыр айында құйылып, 2009 қыркүйектің 18 жұлдызында салтанатты ашылуы болды. 80-100 тұрақты жамағаты бар.

ХАЛЫҚТАН ҰЯЛ, ҚҰДАЙДАН ҚОРЫҚ

■ КОНКУРС

2025 ЖЫЛЫ «ПАРЫЗ» БИЗНЕСТІҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ЖӨНІНДЕГІ КОНКУРС

«Парыз» бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі жөніндегі конкурсы туралы» Қазақстан Республикасының бұрынғы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың 2008 жылғы 23 қаңтардағы № 523 Жарлығына (бұдан әрі — Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы) сәйкес 2025 жылы бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі жөніндегі «Парыз» конкурсының басталғаны туралы хабарлама жасалды.

Конкурс екі кезеңде: өңірлік және республикалық деңгейде өткізіледі. Оған жеке кәсіпкерлік субъектілері қатыса алады.

Лауреаттар атағы үш санатта:

1) шағын және орта кәсіпкерлік субъектісі;

2) ірі кәсіпкерлік субъектісі;

және төрт номнация бойынша беріледі:

1) «Үздік әлеуметтік жауапты кәсіпорын».

Бұл номинацияда өз персоналын қолдауға, мүмкіндігі шектеулі адамдарды әлеуметтік бейімдеуге және жалпы қоғамның әл-ауқатын жақсартуға бағытталған әлеуметтік бағдарламаларды (еңбек ақыны және әлеуметтік төлемдерді төлеуді, кадрларды кәсіптік даярлау мен қайта даярлау жүйесін ұйымдастыру, мүмкіндігі шектеулі адамдарды барынша көп мөлшерде жұмысқа орналастыру және тағы басқалар) іске асыратын үміткерлердің қыз-

меті қаралады;

2) «Еңбекті қорғау саласындағы үздік кәсіпорын».

Бұл номинацияда еңбек қызметі процесінде қызметкерлердің денсаулығын сақтауға мүмкіндік беретін еңбек жағдайларын жасайтын үміткерлердің қызметі қаралады.

3) «Үздік ұжымдық шарт».

Бұл номинацияда Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген қызметкерлердің еңбек және әлеуметтік құқықтарын едәуір жақсартатын және нығайтатын ұжымдық шарттар қаралады.

4) «Экологияға қосқан үлесі үшін».

Бұл номинацияда қоршаған ортаның жағдайын жақсартуға бағытталған табиғатты қорғау (экологиялық) бағдарламаларын іске асыруда ерекше көзге түскен үміткерлердің қызметі қаралады.

Конкурста «Жылдың үздік әлеуметтік жобасы» арнайы сыйлығы бекітіледі.

Бұл арнайы сыйлықта бизнес іске асыратын, халықтың әлеуметтік осал және аз қамтылған топтарының жұмыспен қамтылуына және (немесе) тұрмыс жағдайларын жақсартуға ықпал ететін әлеуметтік жобалар қарастырылады.

Гран-при – конкурстың ең жоғары наградасы, ол жұмыста және корпоративтік әлеуметтік және экологиялық жауапкершілік қағидаттарын іске асыру барысында барынша жоғары нәтижелерге қол жеткізген үміткерге беріледі.

Үміткерлер конкурсқа қатысу үшін материалды бір данада тапсырады, олар:

1) толтырылған өтінімді;

2) үміткердің өз қызметіне және бизнестің әлеуметтік жауапкершілігі бойынша нақты нәтижелеріне жасаған бағасының деңгейін көрсететін есебі. Үміткердің есебіне мыналар кіреді: заңды тұлғаның немесе жеке тұлғаның тарихы; ұйымдық құрылым; өзге де қосымша

ақпаратты;

3) есепке қосымшаны (ұжымдық шарттың көшірмесі және өзге де құжаттар).

4) сауалнаманы қамтиды.

Аудандар және қала жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімдері конкурсқа қатысуға өтінімдер қабылдайды.

Үміткерлер Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен бекітілген Конкурсты өткізу қағидаларына сәйкес материалдарды қағаз және электрондық жеткізгіштерде ресімдеп, жергілікті атқарушы органдарға ұсынады.

Конкурсқа қатысуға:

1) қызметін кемінде үш жыл жүзеге асырып жүрген;

2) тарату сатысында емес, банкрот деп танылмаған;

3) жойылмаған еңбек заңнамасының бұзушылықтары, оның ішінде қызметкерлердің жалақысы және басқа да төлемдері бойынша мерзімі өткен берешегі жоқ;

4) қызметкерлермен ұжымдық-еңбек даулары жоқ;

5) жарғылық капиталдардағы мемлекеттің қатысу үлесі кемінде 50 пайызды құрайтын акциялары бар;

6) Қазақстан Республикасының аумағында саяси, кәсіподақ және діни ұйымдарды қолдауға бағытталмаған әлеуметтік және қайырымдылық қызметті жүзеге асыратын;

7) конкурсқа қатысуға берілген өтінімде дәйекті мәліметтер көрсетіп, сондай-ақ толық көлемде құжаттар ұсынған үміткерлер жіберіледі.

Конкурсқа қатысуға қатысты туындаған барлық мәселелер бойынша Қосшы қаласы, Республика көшесі, 46, мекенжайында орналасқан Қосшы қаласының жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөліміне жүгіну қажет. Жұмыс телефоны: 8-717-2-607-794

Конкурсқа қатысуға өтінімдер қабылдау мерзімі **2025 жылғы 1 шілде күні аяқталады.**

Ақмола облысы жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламаларды басқармасы

КОНКУРС ПО СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ БИЗНЕСА «ПАРЫЗ» В 2025 ГОДУ

В соответствии с Указом Президента Республики Казахстан от 23 января 2008 года № 523 «О конкурсе по социальной ответственности бизнеса «Парыз» (далее — Указ Президента Республики Казахстан) объявляется о начале проведения конкурса по социальной ответственности бизнеса в 2025 году.

Конкурс проводится в два этапа: на региональном и республиканском уровнях. В нем могут принимать участие субъекты частного предпринимательства.

Звания лауреатов конкурса присуждаются в двух категориях:

1) субъект малого и среднего предпринимательства;

2) субъект крупного предпринимательства;

и по четырем номинациям:

1) «Лучшее социально ответственное предприятие».

В данной номинации рассматривается деятельность претендентов, реализующих социальные программы, направленные на поддержку собственного персонала, социальную адаптацию людей с ограниченными возможностями и улучшение благосостояния общества в целом (организация оплаты труда и социальных выплат, системы профессиональной подготовки и переподготовки кадров, трудоустройства наибольшего количества людей с ограниченными возможностями и так далее);

2) «Лучше предприятие в области охраны труда».

В данной номинации рассматривается деятельность претендентов, создающих условия труда, позволяющие сохранить здоровье работников в процессе трудовой деятельности;

3) «Лучший коллективный договор».

В данной номинации рассматриваются коллективные договоры, значительно улучшающие и укрепляющие трудовые и социальные права работников, предусмотренные законодательством Республики Казахстан.

4) «За вклад в экологию».

В данной номинации рассматривается деятельность претендентов, значительно отличившихся в реализации природоохранных (экологических) программ, направленных на улучшение состояния окружающей среды.

В конкурсе учреждается специальная премия «Лучший социальный проект года».

В данной специальной премии рассматриваются социальные проекты, реализуемые бизнесом, способствующие занятости и (или) улучшению условий жизни социально-уязвимых и малообеспеченных слоев населения.

Гран-при — высшая награда конкурса присваивается претенденту, добившемуся наиболее высоких результатов в работе и реализации принципов корпоративной социальной и экологической ответственности.

Для участия в конкурсе претенденты подают материалы в двух экземплярах, которые включают в себя:

1) заполненную заявку;

2) отчет претендента, представляющий собой самооценку уровня деятельности и конкретных результатов по корпоративной социальной ответственности. В отчет претендента должны быть включены: история юридического или физического лица; организационная структура; иная дополнительная информация;

3) приложение к отчету (копия коллективного договора и иные документы);

4) анкету.

Районными и городским отделами занятости и социальных программ ведется прием заявок на участие в конкурсе.

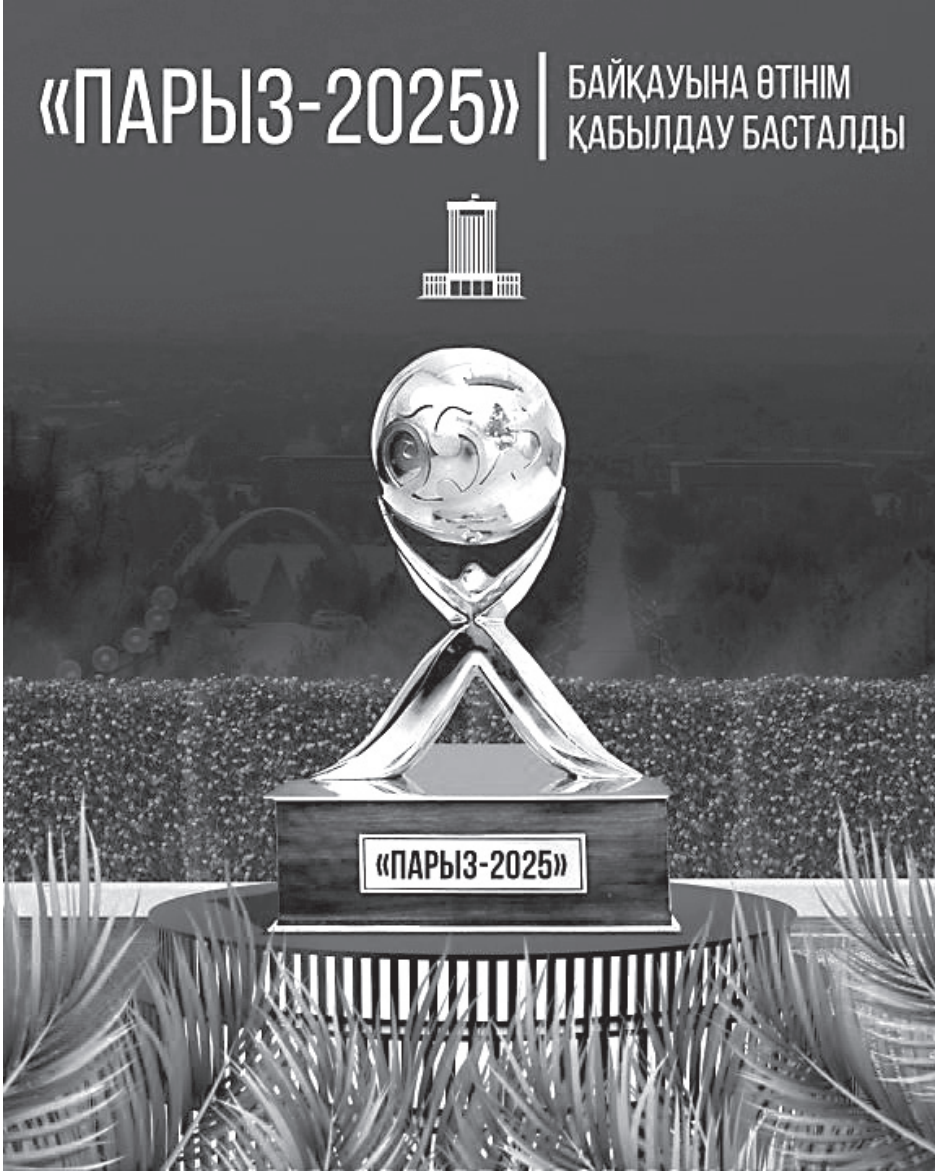
Претенденты оформляют и представляют материалы на бумажном и электронном носителях местным исполнительным органам, в соответствии с Правилами проведения конкурса, утвержденными Указом Президента Республики Казахстан.

К участию в конкурсе допускаются претенденты, которые:

1) осуществляют деятельность не менее трех лет;

2) не находятся в стадии ликвидации, не признаны банкротом;

3) не имеют не устранимых нарушений трудового законодательства, в том числе просроченную задолженность по заработной плате и другим выплатам работникам;

4) не имеют коллективно-трудовых споров с работниками;

5) акции, доля участия государства в уставных капиталах, которых составляют не более 50 процентов;

6) осуществляют социальную и благотворительную деятельность на территории Республики Казахстан, которая не должна быть направлена на поддержку политических, профсоюзных и религиозных организаций;

7) в заявке на участие в конкурсе указали достоверные сведения, а

также в полном объеме представили документы.

По всем возникающим вопросам относительно участия в конкурсе необходимо обращаться в отдел занятости и социальных программ города Косшы находящийся по адресу: город Косшы, улица Республики, 46, рабочий телефон: 8-717-2-607-794.

Срок представления заявок для участия в конкурсе заканчивается **1 июля 2025 года.**

Управление координации занятости и социальных программ Акмолинской области

ОСТОРОЖНО, ВОДА!

С приходом тёплых дней жители Акмолинской области устремляются к водоёмам. Озёра, реки и карьеры – излюбленные места для отдыха. Однако с началом купального сезона специалисты напоминают: вода не прощает беспечности. Несчастные случаи на воде происходят ежегодно, и зачастую – по вине самих отдыхающих.

По словам старшего инженера отдела по чрезвычайным ситуациям города Косшы Ерсултана Сагнаева, основные причины трагедий на воде остаются неизменными: купание в запрещённых местах, отсутствие надзора за детьми, употребление алкоголя, переоценка своих сил и игнорирование элементарных правил безопасности.

Сагнаев. В Акмолинской области действует перечень официальных пляжей и зон отдыха, которые соответствуют требованиям безопасности и санитарным нормам. Но, как показывает практика, многие предпочитают дикие берега – поближе к дому, подальше от людей. Именно там чаще всего и происходят

пловцов. Также запрещено купаться вблизи плотин, мостов и причалов, где возможны сильные течения и неожиданные подводные препятствия. Не менее важно помнить, что купание в нетрезвом состоянии категорически запрещено – алкоголь снижает реакцию и способность ориентироваться в воде, что значительно увеличивает риск несчастного

Ерсултан САГНАЕВ: «ЭТО НЕ ФОРМАЛЬНОСТЬ, А ВОПРОС ЖИЗНИ И СМЕРТИ»

– Водоёмы не так безобидны, как кажутся. Каждый год мы фиксируем случаи утопления, и большинство из них происходят в необорудованных местах. Люди пренебрегают предупреждающими знаками, купаются в одиночку, ныряют в незнакомых местах. А ведь трагедия может произойти за считанные секунды, – подчёркивает Ерсултан

ЧП. Запрещается купаться в несанкционированных местах, где отсутствуют спасательные посты и необходимое оборудование для безопасного отдыха. Особую опасность представляют карьеры и затопленные котлованы – здесь глубина и подводные течения могут привести к трагедии даже для опытных

случая. Соблюдение этих правил поможет сохранить жизнь и здоровье каждого отдыхающего. Самая уязвимая категория – дети. Они могут оказаться в воде за секунду, особенно если играют у берега без сопровождения взрослых. – Нельзя оставлять детей без внимания

даже на минуту. Порой родители отвлекаются на телефон или разговор – и ребёнок уже в воде. Нужно помнить: спасение – в постоянном контроле, – говорит Ерсултан Сагнаев. Также не рекомендуется позволять детям плавать на надувных матрасах или кругах вдали от берега – при сильном ветре их может унести.

ВНИМАНИЕ, РОДИТЕЛИ!

МАЛЕНЬКАЯ ШАЛОСТЬ – БОЛЬШАЯ ТРАГЕДИЯ

В преддверии 1 июня – Международного дня защиты детей – сотрудники отдела по чрезвычайным ситуациям города Косшы напоминают: одна из самых скрытых, но смертельно опасных угроз для ребёнка – это игра с огнём. За внешне безобидным интересом к спичкам или зажигалке может скрываться трагедия, которую невозможно повернуть вспять.

Вы знали, что только за прошлый год в Казахстане произошло более 450 случаев пожаров по вине детей? Большинство – в жилом секторе, в том числе в квартирах и частных домах. И, что особенно тревожно, в 7 случаях дети получили серьёзные ожоги, а в 3 – погибли. Эти цифры – не просто статистика. Это чьи-то сгоревшие комнаты, сломанные судьбы, детские слёзы и вина, с которой жить всю жизнь. – Огонь не даёт второго шанса. Особенно если речь идёт о детях. Каждый случай, когда ребёнок остаётся один с огнём, – это потенциальная трагедия. А ведь достаточно одного оставленного без внимания коробка спичек – и игра превращается в беду, – подчёркивает старший инженер отдела по чрезвычайным ситуациям города Косшы Ерсултан Сагнаев. Как показывает практика, такие пожары чаще всего случаются в семьях, где отсутствует культура безопасного поведения, а спички, зажигалки и другие источники огня хранятся в доступных местах. Родители, спешащие на работу, оставляют детей без присмотра, часто даже не объяснив, чем опасен огонь и что делать в случае пожара. Особое беспокойство вызывает ситуация, когда маленькие дети остаются дома одни, особенно если квартира заперта изнутри. В условиях задымления или пожара ребёнок оказывается в смертельной ловушке: он не в силах самостоятельно открыть дверь или найти безопасный выход. Паника охватывает маленькое сердце, и вместо того чтобы

бежать навстречу спасению, ребёнок инстинктивно ищет укрытие – под кроватью, в шкафу или за занавесками. Это мнимое убежище, куда он прячется от огня и дыма, зачастую становится для него роковым. Ведь дети не бегут от опасности, они пытаются спрятаться от неё, и именно в этом скрывается трагедия многих несчастных случаев. Подобная трагедия произошла в начале февраля 2024 года в одной казахстанской семье из Алматы. Мама ненадолго ушла в магазин, оставив пятилетнего сына дома под присмотром старшего брата. Однако старший брат отвлёкся на телефон, и малыш, заметив зажигалку на столе, решил поиграть с огнём. Через несколько минут в квартире начался пожар. В панике ребёнок спрятался под кроватью. К счастью, старший брат вовремя заметил дым и вызвал пожарных, которые успели спасти мальчика и потушить огонь. Эта история – наглядное предупреждение о том, как одна минута невнимания может обернуться бедой. Помимо этого, не менее уязвимыми оказываются дети, которые без должного присмотра начинают исследовать мир бытовой техники и открытого огня. Они могут нечаянно включить плиту, зажечь свечу или поджечь бумагу и ткань – простые на первый взгляд действия, оборачивающиеся страшными последствиями. Что для взрослого кажется случайной шалостью, для ребёнка – попыткой познания и игры. Но одна искра, одна неосторожная минутная игра может пере-

расти в необратимый пожар, разрушающий дома и семьи. Сотрудники отдела по чрезвычайным ситуациям города настоятельно обращаются к родителям с важными рекомендациями, которые помогут уберечь детей от опасности пожара: • Храните спички, зажигалки, свечи и другие источники огня в недоступных для детей местах. Даже самые простые бытовые предметы могут стать смертельно опасными в руках ребёнка, поэтому важно контролировать доступ к ним и не оставлять их на виду. • Никогда не оставляйте маленьких детей одних дома, даже на короткое время. Маленькие дети не осознают полной опасности огня и могут легко попасть в беду, если останутся без присмотра. Если же вам всё-таки необходимо отлучиться, обязательно найдите взрослого человека или старшего ребёнка, который сможет присмотреть за малышом. • Поручайте присмотр за детьми ответственным людям – старшим братьям и сёстрам, соседям или родственникам. Важно, чтобы это были те, кто понимает, насколько опасна игра с огнём и умеет быстро среагировать в случае чрезвычайной ситуации. • Объясняйте ребёнку, что делать при пожаре: куда звонить, как вызвать помощь, куда безопасно бежать. Регулярно повторяйте эти правила, чтобы они отложились в памяти ребёнка и стали автоматическими действиями в случае опасности. • Не бойтесь «сгущать краски» при рассказе

о последствиях пожара. Используйте яркие образы и реальные истории, чтобы ребёнок понял, насколько серьёзной может быть ситуация. Детское воображение помогает лучше усвоить уроки безопасности, если преподнести их наглядно и эмоционально. • Покажите школьнику, как правильно и безопасно пользоваться электроприборами, плитой и другими бытовыми устройствами. Научите его не оставлять включённые приборы без присмотра и не играть с электричеством, ведь от этого тоже может начаться пожар. Эти простые, но жизненно важные меры помогут родителям защитить своих детей и сохранить в доме спокойствие и безопасность. Помните: профилактика – лучшая защита от беды, и каждый взрослый несёт ответственность за жизнь и здоровье ребёнка. В преддверии Дня защиты детей сотрудники отдела ЧС активно проводят профилактические занятия в школах, детсадах и дворах города. С детьми и родителями разбирают реальные случаи, объясняют правила эвакуации и демонстрируют, как действовать при пожаре.

ОБЩЕСТВО И РАЗВИТИЕ

ЧТО БУДЕТ ЧЕРЕЗ 10 ЛЕТ?

Сегодня Косшы – один из самых быстрорастущих городов страны. Ещё недавно это был обычный посёлок, а теперь – центр масштабных инвестиций и строительства. Но как именно реализуются амбициозные планы и что уже удалось сделать? Чувствуют ли перемены жители города? Мы расскажем о ключевых проектах Генерального плана до 2038 года и ходе исполнения Дорожной карты партии «AMANAT», которые меняют Косшы и формируют новое качество жизни.

В феврале 2025 года был утверждён Генеральный план развития города Косшы до 2038 года. Этот документ определяет стратегические направления комплексного развития и стал одной из ключевых основ государственной политики по формированию устойчивых, комфортных и современных городов. План включает в себя 39 проектов, охватывающих широкий спектр задач – от жилищного строительства до модернизации инженерных сетей.

Генеральным планом предусмотрено развитие жилого фонда на общей площади 1260 гектаров: 360 гектаров отведено под многоэтажную застройку, ещё 900 – под индивидуальное жилищное строительство. Это позволит обеспечить горожан современным и доступным жильём, а также будет способствовать более тесной интеграции Косшы в агломерацию Астаны. Такой подход открывает дополнительные экономические и социальные возможности, позволяя городу стать полноценным участником развития столичного региона.

**ОБРАЗОВАНИЕ.
ЗДРАВООХРАНЕНИЕ. ПРОГРЕСС**

Одним из ключевых достижений последних лет стало успешное решение проблемы трёхсменного обучения, которая долгое время создавала серьёзные трудности для учащихся и педагогов города Косшы. Для этого в городе построены и введены в эксплуатацию четыре современных образовательных учреждения, среди которых особое место занимают IT-лицей и гимназия. Эти объекты значительно повысили качество и доступность образования, предоставив новые возможности для всестороннего развития школьников.

В рамках реализации Дорожной карты партии «AMANAT» в 2025 году в Косшы уже завершено строительство двух крупных школ: одна на 1500 мест в микрорайоне Коктал и другая на 1200 мест в микрорайоне Алтын Ауыл. Эти масштабные проекты позволяют сбалансировать школьную нагрузку и обеспечить качественное обучение для растущего числа детей. Кроме того,

до конца года планируется ввод в эксплуатацию ещё двух учебных объектов, что создаст ещё более комфортные условия для школьников и педагогического коллектива.

Важное место в развитии социальной инфраструктуры занимает здравоохранение. В 2025 году в городе открыт новый медицинский пункт, обеспечивающий население первичной медицинской помощью. В то же время продолжается строительство городской больницы, которая станет современным центром медицинского обслуживания жителей Косшы. Параллельно реализуется проект создания частного многопрофильного медицинского центра, направленного на расширение спектра медицинских услуг и повышение их качества. Для поддержки медицинских работников ведётся строительство специализированного жилого комплекса, что призвано привлечь и удержать квалифицированных специалистов, создавая для них комфортные условия жизни и труда.

Развитие образовательной и медицинской сфер в Косшы строится на системном и комплексном подходе, что является важным условием для улучшения качества жизни горожан и устойчивого социального развития города.

**ИНФРАСТРУКТУРА.
ПЕРЕМЕНЫ.
ВОЗМОЖНОСТИ**

В последние годы в Косшы придаётся серьёзное значение обновлению и развитию коммунальной инфраструктуры, что является одним из приоритетных направлений городской политики. В 2024 году проведена полная замена устаревших участков водопроводных сетей, что позволило существенно повысить надёжность водоснабжения и качество воды для жителей. Кроме того, пробурены новые водозаборные скважины, обеспечивающие стабильное пополнение городских ресурсов.

В 2025 году работы продолжаютс: ведётся масштабная модернизация канализационной системы и строительство новых очистных сооружений, что улучшит экологическую ситуацию и повысит

санитарные стандарты. Одним из важных достижений стало приближение к завершению первого этапа программы газификации, что обеспечит значительный рост бытового комфорта и энергетической безопасности в жилых районах города.

В целях повышения транспортной доступности и удобства передвижения по городу в 2024–2025 годах построено и отремонтировано свыше 11 километров автомобильных дорог. Эти работы способствуют не только улучшению городской инфраструктуры, но и укрепляют связанность различных районов, что важно для развития социальной и экономической жизни.

В новых микрорайонах активно ведутся работы по благоустройству: формируются общественные пространства, совершенствуется уличное освещение, проводится озеленение территорий. Всё это направлено на создание комфортной и безопасной городской среды для жителей.

Экономическое развитие города сопровождается активной поддержкой малого и среднего бизнеса, что способствует созданию новых рабочих мест и улуч-

шению занятости населения. Ярмарок вакансий, в ходе которых трудоустроено более 800 человек – показатель успешной реализации программ поддержки занятости. Одновременно в городе запущены новые промышленные предприятия, что усиливает экономический потенциал Косшы и способствует дальнейшему развитию деловой активности. Эти шаги создают устойчивую экономическую основу, стимулируют внутренние инициативы и открывают дополнительные возможности для роста и процветания города.

**ДИАЛОГ. КОНТРОЛЬ.
РЕЗУЛЬТАТ**

Особое внимание в городе Косшы уделяется взаимодействию с населением, что становится важной составляющей успешной реализации стратегических программ развития. С начала 2025 года проведено 68 встреч с жителями и организованы две общественных приёмные, которые стали площадками для конструктивного диалога и обмена мнениями.

В результате открытого общения было собрано 67 предложений и обращений от граждан, из которых уже 56 получили подробные разъяснения и находятся на стадии реализации. Это наглядно демонстрирует заинтересованность горожан в судьбе своего города и готовность властей слышать и учитывать мнение населения при принятии управленческих решений.

Аким города Косшы Азамат Капышев акцентирует внимание на том, что выполнение предвыборной программы партии «AMANAT» – это не формальные отчёты ради отчётов. По его словам, каждая инициатива и каждый реализованный пункт Дорожной карты – это конкретный шаг к улучшению качества жизни жителей. «Мы нацелены на результат, – отмечает аким, – и именно это придаёт смысл нашей работе и укрепляет доверие между властью и обществом».

Кроме того, все мероприятия, продолжают оставаться под постоянным контролем городских и профильных органов. Ведётся системный мониторинг исполнения задач, оцениваются возможные риски и выявляются причины возможных отклонений от графиков и бюджетных показателей.

ровке сроков и смет, что позволяет обеспечить стабильность и предсказуемость хода реализации как Генерального плана развития города до 2038 года, так и Дорожной карты предвыборной программы.

Такой комплексный подход способствует достижению поставленных целей и поддерживает высокий уровень доверия жителей к органам местного самоуправления.

СТРАТЕГИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Стратегическое развитие нашего города полностью соответствует ключевым приоритетам, обозначенным Президентом Республики Казахстан Касым-Жомартом Токаевым в его Послании народу от 1 сентября 2023 года. В нём подчёркивается особая важность развития регионов и малых городов как базиса для устойчивого и сбалансированного развития всей страны. В этих приоритетах отражена необходимость создания условий, которые обеспечат достойный уровень жизни для каждого гражданина независимо от места проживания.

Важную роль в реализации поставленных задач играют национальные программы и стратегии, такие как «Бақытты отбасы» и «Казахстан-2030». Они направлены на укрепление социальной защиты населения, повышение занятости и создание комфортной городской среды. Именно эти цели нашли своё практическое отражение в масштабных проектах и инициативах, реализуемых в Косшы.

Город Косшы становится примером современного и планомерного развития, где стратегические решения и целенаправленные действия обеспечивают стабильный рост и улучшение качества жизни горожан. Принятые Генеральный план развития до 2038 года, последовательное выполнение Дорожной карты партии «AMANAT» и активное участие жителей в управлении городом формируют прочный фундамент для устойчивого прогресса.

Таким образом, вектор развития Косшы чётко задан и направлен в будущее – к созданию современного, комфортного и социально ориентированного города, который отвечает вызовам времени и запросам своих жителей.

«Развитие малых городов и регионов является фундаментом устойчивого и сбалансированного развития всей страны. Создание комфортных условий для жизни в каждом уголке Казахстана – это наша общая задача и приоритет государственной политики. Только через совместные усилия органов власти, местного самоуправления и активного участия населения мы сможем обеспечить достойное качество жизни, повысить социальную защиту и создать возможности для устойчивого экономического роста. Это – залог достойного будущего для наших детей и новых поколений».

**Касым-Жомарт Токаев,
Президент Республики
Казахстан**

шению занятости населения. С начала года проведено несколько

При необходимости принимаются своевременные меры по корректи-

Полосу подготовила **Жанар АХМЕТОВА**

НЕ МЕСТО КРАСИТ ЧЕЛОВЕКА, А ЧЕЛОВЕК МЕСТО

ИНТЕРВЬЮ

Для многих учеников и студентов экзамены становятся серьёзным стрессом. Однако существуют проверенные методы, которые помогают справиться со страхом и сохранить мотивацию. Психолог Асем Адильбекова из городской поликлиники №1 города Косшы рассказывает, как подготовиться к экзаменам с минимальными переживаниями и максимальной уверенностью.

– Асем Қайратовна, сегодня всё чаще можно услышать, что школьники и студенты испытывают сильное волнение и даже страх перед экзаменами, включая ЕНТ. Насколько распространённым является это явление? Какие психологические механизмы лежат в его основе и как страх влияет на успеваемость? Как отличить нормальное волнение от патологической тревоги, которая мешает учёбе?

концентрацией, особенно при возрастании нагрузки и накоплении усталости. Какие факторы влияют на мотивацию к учёбе и как её поддерживать в сложные периоды? Какие психологические приёмы здесь наиболее эффективны?

– Мотивация – сложный внутренний процесс, зависящий от множества факторов: личных целей, эмоционального состояния,

– Переход в новую образовательную среду – всегда стресс для ребёнка. Ему нужно привыкнуть к новым правилам, людям, расписанию. У каждого ребёнка адаптация проходит индивидуально – кому-то достаточно нескольких дней, кому-то требуется несколько недель или даже месяцев.

Родителям важно заранее подготовить ребёнка, рассказав, как будет проходить школьный день и чего ожидать, чтобы умень-

МОТИВАЦИЯ, СИЛА ВОЛИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ ПСИХОЛОГА АСЕМ АДИЛЬБЕКОВОЙ

– Действительно, страх и тревога перед экзаменами – распространённое явление среди учащихся всех возрастов. Для многих экзамены – не просто проверка знаний, а значимый стресс, связанный с ожиданиями как собственными, так и окружающих. Психологически экзамен воспринимается как ситуация риска – риска провала, утраты возможности продолжить обучение и изменения будущего.

Этот страх активизирует в организме механизм «борьбы или бегства», и в умеренной форме тревога может стимулировать концентрацию и повышать продуктивность. Однако если страх становится чрезмерным, он начинает парализовать, ухудшает память и мешает сосредоточиться. В таком состоянии многие учащиеся ощущают, что «забыли всё», хотя знания у них есть.

Важно отличать обычное волнение, которое мотивирует готовиться, от патологической тревоги, сопровождающейся паническими атаками, бессонницей и нежеланием идти на экзамен. Если тревога серьёзно мешает учёбе и повседневной жизни, необходимо обратиться за помощью к специалистам. В целом страх перед экзаменами – естественная реакция, отражающая важность момента. Главное – научиться с ним справляться, чтобы он не стал помехой, а стал стимулом к успеху.

– Многие учащиеся жалуются на трудности с мотивацией и

поддержки окружающих и физического здоровья. При усталости, перегрузке или отсутствии смысла мотивация быстро снижается.

Чтобы её поддержать, важно чётко определить цель: зачем учиться? Конкретные и достижимые цели помогают видеть смысл усилий и не сбиваться с пути. Ещё необходимо отмечать даже небольшие успехи – каждый выполненный тест или усвоенный раздел должны стать поводом для радости и укрепления уверенности.

Полезно находить в учёбе интересные для себя моменты – увлекательные предметы, новые навыки или возможности практического применения знаний. Формирование поддерживающего окружения – друзей, наставников, учителей – также играет важную роль. Эффективны техники самомотивации: ведение дневника успехов, постановка промежуточных задач и небольшие поощрения за достигнутые результаты помогают сохранять внутренний настрой даже в сложные моменты.

– Что посоветуете родителям и педагогам, чтобы облегчить адаптацию ребёнка к школе, особенно если он впервые идёт в первый класс или меняет учебное заведение? С какими основными трудностями сталкиваются дети в этот период?

шить страх перед неизвестным. В первые дни не стоит усиливать давление – нужна поддержка и понимание. Совместный визит в школу, знакомство с учителем и одноклассниками помогают ребёнку почувствовать себя увереннее.

Внимательное отношение к переживаниям ребёнка, без критики и игнорирования страхов, очень важно. Если ребёнок становится замкнутым или боится идти в школу, это сигнал о необходимости дополнительной эмоциональной поддержки и, возможно, консультации психолога. Родители и педагоги должны поддерживать тесный контакт, чтобы вовремя заметить сложности и помочь ребёнку адаптироваться без лишнего стресса. Чем больше ребёнок ощущает поддержку, тем легче ему войти в новую среду.

– Многие родители беспокоятся, если видят, что их ребёнок испытывает сильную тревогу, боится школы или становится замкнутым. Что им делать, чтобы помочь ребёнку справиться с такими состояниями?

– Прежде всего, не оставляйте ребёнка наедине с его страхами. Проявляйте терпение, внимание и искреннюю заботу. Слушайте его внимательно, не перебивайте и не осуждайте – дайте высказаться и

почувствовать поддержку.

Совместные спокойные ритуалы – чтение, прогулки, разговоры перед сном – создают ощущение безопасности. Если тревога слишком сильна и мешает нормальной жизни ребёнка, рекомендуется обратиться к психологу. Родительская поддержка – самый важный ресурс, который помогает ребёнку справиться с трудностями, укрепляет уверенность и снижает уровень тревоги.

Также важно создавать в семье атмосферу открытости и доверия, где ребёнок будет чувствовать себя комфортно, обсуждая любые свои переживания и страхи. Помогайте ему находить позитивные стороны в трудных ситуациях и учите выражать свои эмоции словами, а не замыкаться в себе. Помните, что ваше спокойствие и уверенность служат для ребёнка примером и опорой в моменты волнений.

– Асем Қайратовна, что бы вы хотели сказать школьникам и студентам, которые сейчас переживают тревогу и неуверенность перед экзаменами? Какие простые и эффективные советы вы можете дать им для успешной подготовки и борьбы с волнением?

– Дорогие ребята, прежде всего хочу сказать: вы не одиноки в своих

переживаниях, и волноваться перед экзаменами – абсолютно нормально. Страх – естественная реакция организма, он помогает мобилизоваться, если научиться с ним правильно работать.

Советую не откладывать подготовку на последний момент, а планировать время заранее, разбивая материал на небольшие части. Перед экзаменом попробуйте простые дыхательные упражнения – глубокий вдох и медленный выдох помогут снизить тревогу и обрести спокойствие.

Верьте в свои силы и повторяйте себе: «Я подготовился, я справлюсь». Не забывайте про отдых – хороший сон и перерывы в учёбе помогают лучше усваивать материал и сохранять энергию.

И помните, что экзамены – это лишь один из этапов вашего пути, а не приговор. Будьте терпеливы к себе, поддерживайте друг друга и не стесняйтесь обращаться за помощью. Вы обязательно справитесь!

– Спасибо вам, Асем Қайратовна, за ценные советы и профессиональный взгляд на такие важные темы. Пусть наши школьники и студенты встретят экзамены спокойно и уверенно, а родители окажут им поддержку на каждом этапе. Всем успехов и крепкого здоровья!

ГОВОРИМ ПО ДУШАМ

НЕ БОЙТЕСЬ ИСКАТЬ ПОДДЕРЖКУ

В нашу редакцию всё чаще приходят письма от читателей, переживших сложные жизненные ситуации и обратившихся за психологической помощью. Эти откровенные истории показывают, как важно вовремя услышать себя и не бояться сделать шаг навстречу профессиональной поддержке.

Психолог Асем Адильбекова из городской поликлиники №1 города Косшы помогает людям справляться с тяжёлыми переживаниями: депрессией, тревогой, одиночеством, разводом, утратой близких. С её поддержкой пациенты находят внутренние ресурсы, учатся принимать свои эмоции и шаг за шагом возвращаются к полноценной жизни.

Кто-то пришёл к ней, потеряв радость жизни и погрузившись в тревожные мысли, другой – пытаясь пережить тяжёлый развод и восстановить уверенность в себе. Кто-то не мог справиться с болью после утраты близкого человека. Во всех этих историях важнейшим моментом стало решение обратиться за помощью. Именно с этого начинался путь к исцелению.

– Психологическая помощь помогает не только понять причины своего состояния, но и принять эмоции без осуждения, справиться с тревогами, страхами и вернуть вкус к жизни. Иногда достаточно одного

разговора, чтобы почувствовать опору, – говорит Асем Адильбекова.

Если вам тяжело – не замыкайтесь в себе. Вы не одиноки. Важно помнить, что у каждого человека бывают трудные периоды, и просить о помощи в такие моменты – это проявление силы, а не слабости. Психолог может

помочь увидеть ситуацию под другим углом, научить справляться с тревожными мыслями, вернуть чувство опоры и веру в себя. Не откладывайте заботу о своём душевном здоровье – сделайте первый шаг к восстановлению. Вы заслуживаете поддержки, понимания и полноценной жизни.

«ТІЛГЕ БОЙЛАУ» ЖОБАСЫ

БАЛҒЫН ҰРПАҚҚА ҚАЗАҚ ТІЛІН ДАРЫТУДЫҢ ТЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

СЕМИНАР

Қосшы қаласындағы «Алтын дән» балабақшасында «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту жүйесіндегі пилоттық жобалар: теория, практика, нәтижелер» атты республикалық семинар болып өтті. Бұл шараның басты мақсаты – мектеп жасына дейінгі балалардың қазақ тіліне деген қызығушылығын арттырып, олардың бойында тілдік орта қалыптастыруға бағытталған. Атап айтқанда, балалардың құрдастарымен және ересектермен күнделікті қарым-қатынас барысында, түрлі іс-әрекеттер арқылы тілді игеруін қамтамасыз ету көзделді. Семинар барысында «Тілге бойлау» пилоттық жобасы бойынша мектепке дейінгі ұйымдардың педагогтеріне әдістемелік қолдау көрсетіліп, тәжірибе алмасу мүмкіндігі ұсынылды.

Семинардың бастапқы бөлігінде қонақтар Қосшы қаласындағы балабақшаларда қолданыстағы дамытылған ұлттық ойындарды тамашалады. Садақ ату, асық ату, ләңгі тебу, бес тас, бестемше сияқты ойындардың баланы жан-жақты қалыптастырудағы, ұлттық құндылықтар мен салт-дәстүрді ерте жастан сіңірудегі маңызы ерекше атап өтілді. Бұл ойындар балалардың түс тану, санау қабілеттерін дамытып, қол моторикасын жетілдіруге зор үлес қосатыны көрсетілді. Сонымен қатар «Оюлар сыр шертеді» жобасы арқылы балалардың ою-өрнекті түр-түсіне, пішініне қарай ажыратып, суреттей алуына баса назар аударылған. «Текемет басу әдісі» арқылы түрлі-түсті моншақтар мен жіптерді орынды қолдану балалардың қызығушылығын арттыратыны айқындалды. Балабақша педагог-модераторы Кәмшат Кеңесқызы: «Ұлттық ойын – балабақшадағы білім мен тәрбиені қызықты, мазмұнды, әрі тиімді ұйымдастырудың таптырмас құралы. Ол баланың денсаулығын нығайтып қана қоймай, рухани әлемін байытып, ұлттық болмысын қалыптастырады», деп атап өтті. Бұдан кейін бүлдіршіндер ән айтып, би билеп, өлең оқып, бап өнерлерін ортаға салды.

Семинарға еліміздің әр өңірінен педагогтер, мектепке дейінгі мекеме басшылары мен әдіскерлері қатысты. Ақмола облысы Білім басқармасының әдістемелік орталығының басшысы Ләззат Сұрағанқызы бұл кездесудің білім мен тәжірибе жинақтауға септігін тигізетініне сенім білдірді. Ол ата-аналармен серіктестікті нығайту мақсатында балабақшаларда «Ата-аналар мектебі»

сияқты клубтардың табысты жұмыс істеп жатқанын, бұл өзара сенім мен байланысты нығайтудың маңызды құралына айналғанын атап өтті.

май, міне, мамыр айында нәтижесін көріп отырмыз. Жоба арқылы бүлдіршіндердің қазақ тілінде еркін сөйлеп, еркін ойлауын қалыптасты-

«Бүгінде «Тілге бойлау» жобасы отыз бес мектепке дейінгі ұйымда іске асырылып, бір жарым мыңға жуық баланы қамтып отыр. Бұл жоба әлі де кеңінен енгізіледі деп сенеміз», деді Ләззат Сұрағанқызы.

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің «Балаларды ерте дамыту институты» РММ департамент басшысы Гүлнар Мукушева қолға алынған жобаның нәтижелерімен бөлісті.

Ол өз сөзінде: «2024 жылдың қыркүйек айынан бастап «Тілге бойлау» пилоттық жобасы іске асырылып келеді. Біздің Қазақстан бойынша бес өңірде – Ақмола облысы, Солтүстік Қазақстан, Қостанай, Қарағанды облыстары мен Астана қаласында өткізіліп отыр. Бұл жоба бір оқу жылына бағытталған. Уақыт оздыр-

ру көзделген болатын. Ай сайын мониторинг жасалып отыр. «Алтын дән» балабақшасы бұл бағытта үздік көрсеткіш танытып келеді. Жаңа өздеріңіз де байқаған шығарсыздар, орыс тобында тәрбие алып жатқан балалар қазақ тілінде өлең оқып, қазақша ән айтып, дәстүрлі би өнерін қаншалықты жақсы меңгергендігін. Бұл осы жобаның айқын дәлелі деуге толық негіз бар», деп қорытынды пікірін білдірді маман.

Семинар барысында мектепке дейінгі мекеме педагогтері қажетті ақпарат, іс-тәжірибемен бөлісе отырып, білім қоржындарын толықтыра түсті.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің Қазақстан халқына Жолдауларында бала тәрбиесінің, әсіресе ұлттық құндылықтарды

сіңірудің маңыздылығын әрдайым баса айтады. Президенттің «Әділетті Қазақстан – бәріміз үшін. Ел Президентінің жолдауы» атты мақаласында: «Бала – біздің болашағымыз. Олардың саналы, білімді, ұлтжанды болып өсуі – еліміздің ертеңгі тұрақты дамуының кепілі», делінген. Осыған орай «Тілге бойлау» сияқты пилоттық жобалар Мемлекет басшысының баланы ерте жастан жан-жақты дамыту, олардың бойына ұлттық тіл мен мәдениетті дарыту бағытындағы саясатымен толықтай үндеседі. Бұл жобалар балабақшадағы білім беру жүйесін

ұйымдастырса, енді бірі – мультимедиялық технологияларды пайдаланып, балалармен бірге «Қызыл телпек» ертегісін құрастырды. «Кішкентай білгірлер» тақырыбында ата-аналар мен бүлдіршіндер зияткерлік ойын ойнап, тапқырлықтарын байқатты. Семинар соңында келген қонақтар мен тәрбиешілер пікір алмасып, жылы лебіздерін жеткізді. Мұндай іс-шаралар балабақша қызметкерлерінің біліктілігін арттырып, еліміздің болашағы – балғын ұрпақты тәрбиелеу ісіне тың серпін берері сөзсіз.

«Тілге бойлау» жобасы сияқты бас-тамалар Қазақстанның әр өңірінде

жетілдіріп қана қоймай, ұлттық тәрбиенің негізін қалайды.

«Алтын дән» балабақшасының тәрбиешілері семинар аясында түрлі іс-шаралар өткізді. Бірі – «Қазына іздеу» тақырыбында квест ойынын

кеңінен таралып, барлық балабақшаларда жүзеге асырылса, қазақ тілінің келешек ұрпақ арасында кең таралуына зор ықпал етері анық.

Гүлназ БИСЕН

ЖАС СУРЕТШІ

БАЛА ЖҮРЕК, БОЯУЛЫ АРМАН

Бүгін қазақ графикасының хас шебері Евгений Матвеевич Сидоркиннің туғанына 95 жыл толуына және 1 маусым – Халықаралық балаларды қорғау күніне орай қалалық сурет байқауы өтті.

Шараға 7-14 жас аралығындағы жас суретшілер қатысып, «Әкем, анам және мен», «Менің сүйікті ертегім», «Менің қауіпсіз терезем» тақырыптарында өз қиялымен өрнектелген суреттерін ұсынды. Балалардың шығармаларынан мейірім, қиял мен талпыныс лебі сезіліп тұрды.

Байқау жеңімпаздары арнайы дипломдармен және естелік сыйлықтармен марапатталды. Ұйымдастырушылар мен қазылар алқасы қатысушылардың шығармашылығына жоғары баға беріп, болашақ өнер иелеріне сәттілік тіледі.

Барша жас суретшілерді шын жүректен құттықтаймыз! Өнерлеріңіз өрге жүзсін, балалық шақтырыңыз бақыт пен шабытқа толы болсын!

Jana
Bastau

Меншік иесі –
«Bastau Media» ЖШС

Директор –
Бауыржан ҚАРАҒЫЗҰЛЫ

Бас редактор
Дәулет АСАУ

Бас редактордың орынбасары
Гүлназ БИСЕН

Веб-редактор
Салтанат ЕСЕНҚҰЛОВА

ЖУРНАЛИСТЕР:
Жанар АХМЕТОВА,
Аяжан ЕРБОЛ

ТЕХНИКАЛЫҚ БӨЛІМ
Дизайнер-беттеуші
Ербол ҚАНАТҰЛЫ

Корректор
Майгүл ХАРИҒАЗЫ

Нөмердің кезекшісі
Жанар АХМЕТОВА,

• Астана қ. «Медиа-холдинг» «ERNUR» ЖШС,
Сілеті көшесі 30, тел: 8(7172) 99 77 77
• Таралымы 1 500

Бағағы келісім бойынша

- Авторлардың пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Әдеби қолжазбалар рецензияланбайды және қайтарылмайды.
- Ұсынылған материалдардың дұрыстығына редакция жауап бермейді.
- Редакциямен келіспей, қайта басуға тыйым салынады.
- Жарнама мен хабарландырулардың мазмұнына жарнама беруші жауап береді.

- Газет ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігі, Ақпарат комитетінде 18.01.2024 ж. тіркеліп, № KZ07VPY00085845 куәлігі берілген.
- Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 04.02.2022, KZ40VPY00045578

📍 Редакция мекенжайы:
Қосшы қаласы,
Республика даңғылы, 46

☎ Байланыс телефоны:
тел.: +7 (701) 709-88-82

■ Газет «Jana bastau» газеті редакциясының компьютерлік орталығында теріліп, қатталды.

✉ janabastau2022@gmail.com
www.janabastau.kz